ΚΟΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΙΣ

ΔΙΙΓΙΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΟ „ΚΟΜΥΝΙΣΤΙΣ"
ΡΟΣΤΟΒ-ΝΤΟΝ
1936

ΚΟΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΙΣ

ΔΙΙΓΙΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΟ „ΚΟΜΥΝΙΣΤΙΣ“
ΡΟΣΤΟΒ-ΝΤΟΝ
1935

ΚΟΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΙΣ

Ινε το φιλολογικο πςεβδόνιμο τυ Λεονίδα Συρέα. Γενίθικε ςτι Σπάρτι το 1875 κε πέθανε ςτιν Αθίνα το 1931. Καθιγιτις τις φιλολογίας ςτι μέςι εκπέδεπςι, έγραπςε διιγίματα κε ρομάντζα με κινονικο περιεχόμενο: „Απ' τι ζοι το διλινο" (διιγίματα, 1906), „Ι νεκρι τις ζοις" (διιγίματα, 1907), „Στο Αλμπυρο" (ρομάντζο όπυ περιγράφι τι φριχτι ζοι τον ςφυνκαράδον κε τιν εκμετάλεπςι πυ τυς γίνετε απ' τυς αφεντάδες-τυς, 1910), „Το μεγάλο πεδι" (ρομάντζο ποτιζμένο απο μικροαςτικο υτοπιζμο, 1916), „Ο πατέρας" (διιγίματα, 1921), „Ο κόκινος τράγος" (ρομάντζο, 1924), „Ι διο δρόμι" (ρομάντζο, 1927). Ι αςτι κριτικι, ιδίος ίςτερα απ' το ρομάντζο τυ „Το μεγάλο πεδι", τον κατιγόριςαν ότι „ιποδύλονε τιν τέχνι ςτιν Ιδέα". „Κε λέγοντας ιδέα", ι κριτικι αφτι ενούςαν το ςοςιαλιζμο. Ο Κ. Π. δέχετε το γάντι πυ τΰριξαν ι κριτικί-τυ κε ςε διακςιφιζμο με δάφτυς, ςτον πρόλογο τυ ρομάντζο-τυ „Ο κόκινος τράγος", λέι: „Ο, ι μεγάλι ιεροφάντες τις Τέχνις, πυ δεν κρίβυνε καμια ιδέα ςτο κεφάλι-τυς! Μα εμις πιςτέβυμε πος ι ιδέα κε ι Τέχνι δεν ίνε πράματα χοριςτα..." Κε πιο κάτο: „Μα εμις πυ πιςτέβυμε πος ο άνθροπος ζι ςε μια φριχτι ςκλαβια, τόςο ικονομικι όςο κε πςιχικι κε πνεματικι, ενούμε να κρατίςυμε τα μάτια-μας γιριζμένα προς το φος τις Κενύργιας Ιμέρας. Πατόντας πάντα ςτο Ρομέικο χόμα, δεν κςεχνύμε ποτε τον εόνιο Ανθροπο. Ο Ανθροπος αφτος μας ενδιαφέρι.

„Ο Ανθροπος, πυ ςπάζοντας τα ςίνορα παλέβι ςίμερα

ροικα να ςιντρίπςι τις ιλικες κε πςιχικες αλιςίδες-τυ, πυ δεν ον αφίνυνε να βαδίςι προς έναν κόζμο ανότερο. Αφτον τον άνθροπο, πυ ςτιν Ελάδα άρχιςε να παλέβι για τον ίδιο ςκοπο εμις τόνε βλέπυμε τόνε πονύμε

„Σ' αφτον αφιερόνυμε τιν Τέχνι-μας... γιατι πιςτέβυμε πος ι Τέχνι ςαν ένα καθαρο κι αφτι τις ομαδικις ζοις φενόμενο, δεν έχι ςκοπο να ικανοπιίςι οριζμένες προςοπικες κε αφθέρετες ιδέες ί αρόςτιες-μας, πυ καμια ανάνκι τις ζοις δεν τις δικεολογι, παρα ςαν ένας κανονικος κι αφτι παράγοντας, να κάνι το χρέος-τις κάθε φορα πυ ι Ζοι νιόθι τιν ανάνκι να αναπλαςτι".

Εδο, όπος βλέπυμε, ο Κ. Π. αν κε διμόςιος ιπάλιλος, κιρίχνι φανερα το ιδεολογικό-τυ κρέντο, παραδέχετε πος ίνε ματεριαλιςτις—ςοςιαλιςτις, κι ας μιν έχι ολότελα κςεκαθαριζμένες πάνο ς' αφτα αντίλιπςες. Νορίτερα ακόμα, το 1922, θέλοντας να φανι κάπος κοντίτερα ςτο προλεταριακο κίνιμα, δίνι ςτο „Ριζοςπάςτι", το όργανο τυ Κομυνιςτικυ κόματος τις Ελάδας, καθιμερινο χρονογράφιμα με το πςεβδόνιμο „Σίντροφος". Οςτόςο, μ' όλι-τυ τιν καλι πρόθεςι, ο Κ. Π. δε ςτάθικε ικανος να μπι ςτο νόιμα τυ κινίματος, πυ ζίτιςε να ανκαλιάςι με τιν τέχνι-τυ, να το ερμινέπςι κε να το αποδόςι. Μικροαςτος απο καταγογι κε κινονικι τοποθέτιςι, μακρια απο τυς πραγματικυς αγόνες τυ προλεταριάτυ, ο Κ. Π., καθρεφτίζι, ςτιν τελεφτέα-τυ προπάντον διμιυργία, τιν περίοδο τον ρομαντικον—υτοπιςτικον ςιμπαθιον προς το εργατικο κίνιμα, το ςοςιαλιζμο, τον... κομυνιζμο, ενος κόζμυ ετορόκλιτυ. Μικραςτι διανούμενι, κιρίες κε κίριι „καθος πρέπι" αντικρίζυν με ςινκατάβαςι κε ςιμπάθια τυς αγόνες τον εργαζομένον, το κόμα-τυς. Ιταν ι εποχι πυ τα ςινικιακα καφενεδάκια τις Αθίνας κε ι ταβέρνεςτις, μα κε τα αριςτοκρατικα πολες φορες ςαλόνια-τις ίταν κέντρα ςοςιαλιςτικις—κομυνιςτικις... ζίμοςις κε προπαγάντας! Αφτι τιν εποχι έζιςε ο Κ. Π. κι αφτι τιν εποχι καθρέφτιςε, ςτιν τελεφτέα ιδίος, όπος ίπαμε, διμιυργία-τυ.

Απο τιν άποψι αφτι χαραχτιριςτικα ίνε τα διό-τυ ρομάντζα: „Ο κόκινος τράγος" κε „Ι διο δρόμι". Στο πρότο μας δίνι μια ικόνα τις ςοςιαλιςτικις... ζίμοςις πυ γίνετε μέςα ς' ένα ςινικιακο καφενεδάκι. Ι ιροές-τυ, μικροδιανούμενι κε μικροβιοτέχνες, έχυν για κέντρο καθεβραδινίς-τυς ςινάντιςις το

καφενεδάκι. „Ο κόκινος τράγος", στυς „Αέριδες", μια φτοχικι ςινικία τις Αθίνας στα ριζα τυ βράχυ τις Ακρόπολις. Εδο ο Κ. Π. βρίςκετε πιότερο ςτο στιχίο-τυ, κ' έτςι μας δίνι ικόνες ζοντανες κε ςιχνα με αλιθινο παλμο.

Στο δέφτερο „Ι διο δρόμι", τον ίροά-τυ, τον Αντρέα, ένα ςινεςτιματικο ιεραπόςτολο τις Ιδέας, τόνε θέλι, όχι πια άπραγο ςιζιτιτι μέσα στιν καπνιζμένι ατμόςφερα τυ ςινικιακυ καφενίυ, αλα επικεφαλις τις μάζας, αγονιστι, πυ ςτο τέλος φιλακίζετε κιόλα. Ινε, βλέπετε, ι εποχι πυ το εργατικο κίνιμα ςτιν Ελάδα πέρνι μορφες αγόνα πιο ςινκεκριμένες. Ι μάζες κςιπνιμένες διεκδικυν το δίκιο-τυς με οργανομένες λίγο-πολι μαχιτικες εκςόρμιςες. Ετςι τον ίροά-τυ, έναν καθιγιτι παμένο για τις ςοςιαλιςτικές-τυ ιδέες, ςοςιαλιςτι λογοτέχνι — εδο προβέλνι ο Π. τον ίδιο τον εαφτό-τυ, αν κε ποτες δεν πάφτικε — τυ δίνι μιαν παλια βαλιτςύλα στο χέρι κε τόνε ςτέλνι ςτιν επαρχία, μέσα ςτις αγροτικες μάζες, αφτοχιροτόνιτο ιποψίφιο ςοςιαλιςτι βυλεφτι.

Στιν πρότι-τυ ομιλία ο Αντρέας, πυ έκανε ςτο „ςοςιαλιςτικο", όπος το λέι, „κέντρο", το βράδι τις μεγάλις «Παραςκεβις», „μίλιςε ςαν ένας απόςτολος, μ' έναν τόνο προφιτικο". „Κ' εμις ερχόμαςτε να χίςομε το έμα-μας ςαν κε κίνον πυ κρέμετε πάνο στο ςταβρο...."... „Απόψε ςταβρόνετε ένας μεγάλος ιδεολόγος. Το έμα-τυ, πυ θα τρέξι απόψε πάνο ςτο ςταβρο, ας μας χαράξι το δρόμο, πυ έχυμε ν' ακολυθίςυμε". Κε παρακάτο: „Ιμαςτε ι Απόςτολι μιας κενύργιας θριςκίας". Κε ι φονί-τυ, όπος λέι ο ςινγραφέας, «ςα φονι Αρχάνκελυ... προςκαλι για τι μάχι...»

Απο κίνι τι βραδια αρχίζι ο διαφοτιςτικός-τυ αγόνας μέςα ςτιν αγροτια. Επρεπε „ο χιλιοβαςανιζμένος κάμπος να κςιπνίςι απο το βαρί-τυ λίθαργο, να περάςι απο πάνο-τυ το αλέτρι τις Αλίθιας κε να τον οργόςι βαθια". Βοιθός-τυ ςτο βαρίτο το έργο θα έχι τρία απο τα πιο ζοντανα, όπος τα θέλι, μέλι τυ „Σοςιαλιςτικυ Κέντρυ", το Βανκέλι, ένα πλυςιόπεδο 22 χρονο, τον Τςίνκα, ένα μεςόκοπο, „πυ έκανε το δικαςτικο κλιτίρα, μα δεν εβδοκίμιςε ς' αφτι τι δυλια" κε τιν Κατερίνα, μαθίτρια τυ γιμναςίυ, πυ αργότερα διόχτικε απ' το ςχολιό-τις. Ο ςινγραφέας μιλόντας κάπυ για τον Τςίνκο λέι: „ίτανε ο άνθροπος πυ θα ριχνότανε πρόθιμα ςε κάθε θιςία, φτάνι να τυ

το ε π ι β ά λ ι (ιπογράμιςι δικί-μας) εκίνος". (διλ. ο Αντρέας). Μ' αφτυς βγίκε ςτιν προεκλογικί-τυ περιοδία ςτα χορια, έχοντας για αφετιρία-τυ τιν επαρχιακι προτέβυςα.

Στο διαφοτιςτικό-τυ έργο μέςα ςτυς ςκλάβυς τυ κάμπυ ο Αντρέας ςιναπαντιέτε μ' ένα γιατρο, „ομοιδέατι", „ςίντροφο", πυ έχι διαβάςι τα βιβλία-τυ κε πυ αφτα, όπος το μολογα, τυ άνιξαν τα μάτια. Ο γιατρος αφτος αναπτίχνι ςτον Αντρέα ένα ςχέδιο για τιν απελεφθέροςι τον ςκλάβον τις γις. Ιταν πολι απλο το ςχέδιο τύτο κε ι ιπόθεςι θα τέλιονε μέςα ςε 4 το πολι 5 μέρες, δίχος εματοχιςία. Με το μιςτικο πυ κάτεχε ςα γιατρός-τυ, θα ανάνκαζε εκβιαςτικα το μεγαλοτςιφλικα Φλαμπυρα, να μιράςι τα απέραντα χοράφια-τυ ςτυς κολίγυς-τυ. Θα το έκαμνε ο Φλαμπυρας ςίγυρα απο φόβο μίπος χάςι γαμπρο μιριόπλυτο ςτις παραμονες κιόλας τυ γάμυ. Ετςι θα γινόταν ι επανάςταςι ςτον κάμπο. Ιταν ο ςιντομότερος, ο εφκολότερος δρόμος, κι όχι ςαν κ' εκίνονε πυ διάλεξε ο Αντρέας.

Χαραχτιριςτικος ςτιν περίπτοςι ίνε ο τρόπος, πυ μ' αφτον αντίκριςε το ςχέδιο τυ γιατρυ ο Αντρέας: „Ο Αντρέας τα ίχε χαμένα. Δεν μπορύςε να μαζέπςι το νύ-τυ. Οτι άκυςε ίταν τόςο φριχτο..." — „Γιατρέ-μυ ι πρόταςί-ςας ιπςόνι άξαφνα μπροςτά-μυ ένα πελόριο ιθικο πρόβλιμα. Αφτι τι ςτιγμι ςτιν πςιχολογικι κατάςταςι πυ βρίςκυμε, μυ ίνε αδίνατο να απαντίςο. Δόςτε-μυ μια μικρι διορία". Κε ι „διορία" τυ δόθικε. Ο Αντρέας περνα „όλι τι νίχτα ςε μια νεβρικι ταραχι... Βριςκότανε μπροςτα ς' ένα πςιχολογικο αδιέξοδο. Ι Λεφτερια κε το Ενκλιμα! Κε τί ένκλιμα! Ενα ολάκερο ςπίτι να το τινάξις ςτον αέρα κε να το κάνις ςιντρίμια!"... „Μα όλο-τυ το έργο, ολάκερι ι ζοί-τυ, τι άλο ίτανε παρα ένα αδιάκοπο, επίμονο πάλεμα για έναν ανότερο π ς ί χ ι κ ο κ α θ α ρ μ ο;" (ιπογράμιςι δικί-μας). „Θα διαπςέφςι λιπον τόρα τι ζοί-τυ, θ' αρνιθι το έργο-τυ; „αναροτιέτε ςε ςτιγμες κλονιζμυ. Κε πιο κάτο: „Ενα χάος μέςα ςτο κεφάλι-τυ"... „Κε ίςτερα πάλε ι αμφιβολία να τυ ανκίζι τιν καρδια, ςαν τι μίτι τις βελόνας. — Ονιρα... Χίμερες ταχα.." Ετςι κλονιζμένος βλέπι για μια ςτιγμι να „ιπςόνετε" μπροςτά-τυ ι μορφι τυ γιατρυ... „γιγάντια, αφςτιρι, ςτιγνι. Τί δινατος τι θελιματικος τίπος! „Κάτι πυ το έλιπε,

φένετε, τυ Αντρέα. Κε αργότερα ο Αντρέας βάζι ςκοπό-τυ, ανάμεςα ςτυς άλυς, „να ςοςι κε το Φλαμπυρα, να βρι έναν τρόπο να ματεόςι τα ςχέδια τυ γιατρυ". Κε ς' όλα αφτα μέςα, ο „ςοςιαλιςτις" ανκιτάτορας — δε λέι κομυνιςτις, για να μιν τον πιάςι ι τςιμπίδα τις Αςφάλιας κε τυ ιπυργυ τις παιδίας— δε βρίςκι ύτε ένα επιχίριμα να το ρίκςι κατάμυτρα τυ αναρχικυ, τυ ανιςόροπυ γιατρυ!

Ο Π. ςτο τέλος τυ ρομάντζυ-τυ, για να κάνι τον ιρόα-τυ πιο ςιμπαθιτικο κε να τονε δίκςι πιο ςινακόλυθο ςτις αρχές-τυ, τόνε ςτέλνι κε ςτι φιλακι. Οςτόςο ύτε αφτο δεν τόνε ςόζι. Κ' εχι μέςα „πικρι ρεμβαςμι"... „έκφραςι μαρτιρικι... πόνος, πίκρα ςκλιρις απαγοίτεπςις. ."

Απ' όςα αναφέραμε αναλίοντας ςίντομα, ίδιος το τελεφτέο-τυ κε με ακςιόςις ςοςιαλιςτικυ ρομάντζυ γραμένο έργο-τυ, βλέπομε πόςο υτοπιςτικα, πόςο ρομαντικα, πόςο κςέθορα αντικρίζι ο Π. το προλεταριακο κίνιμα ςτιν Ελάδα.

Οςτόςο ο Π. ςτάθικε ο πρότος πυ έμπαςε το κινονικο ρομάντζο ςτιν Ελάδα. Το λέι κε ο ίδιος, με κάπια ίςος ιπερβολι κε αφταρέςκια, ςτο ίδιο το ρομάντζο. „Ο Αντρέας δύλεβε ςε μια γις παρθένα. Αφτος ίτανε ο ιςιγιτις τυ κινονιςτικυ ρομάντζυ ςτον τόπο-τυ. Μπροςτά-τυ δεν έςτεκε καμια φιλολογικι παράδοςι για να πατίςι απάνο-τις κε να ςτιριχτι. Ζύςε ς' έναν κόζμο κενύργιο όπυ έπρεπε όλα να τα διμιυργίςι αφτος απο τιν αρχι... Το έργο-τυ ίτανε κοζμογονικο". Κάπος τα παρακάνι ο φίλος μας. Μα ας ίνε, ο μικροαςτιζμος ίνε ςινιφαζμένος με τιν κςιπαςια, με τον ατομιζμο, κε αν το αναφέρνυμε το κομάτι αφτο ίνε για να διχτι πιο ανάγλιφα ι πςιχοςίνθεςι τυ ςινγραφέα.

Ο Π. το 1909 πέρνι μέρος ςε μια ομάδα μικροαςτον διανουμένον, τον „κινονιολόγον", όπος αφτοονομάςτικαν, πυ επιρεαζμένι απ' τι νοοτροπία τις γερμανικις ςοςιαλ-διμοκρατίας, βάζυν για ςκοπό-τυς τιν εκπολιτιςτικι αναγένιςι τις χόρας. Επίςις ίταν ένας απ' τυς ςινεργάτες τυ „Νυμα", λογοτεχνικυ περιοδικυ, πυ ιποςτιρίζοντας μαχιτικα το διμοτικιζμο κε ςινκεντρόνοντας γίρο-τυ τιν πιο προοδεφτικι διανόιςι τις εποχις, εροτοτροπύςε με το ςοςιαλιζμο. Στο περιοδικο τύτο ο Π. διμοςίεπςε πολα διιγίματά-τυ, καθος κε το πρότο τυ ρομάντζο „Στο Αλμπυρο".

Τα τελεφτέα χρόνια τις ζοίς-τυ ο Κ. Π. τα πέρασε ολότελα απομακριζμένος απ' το εργατικο κίνιμα. Χρόνια πριν ίχε πάπςι κιόλας να δίνι στο „Ριζοςπάςτι" χρονογραφίματα. Οςτόςο ςτάθικε πάντα-τυ φίλος τις Οχτοβριανις Επανάςτασις κε φίλος τις Σοβ. Ενοςις.

Τα διιγίματά-τυ αφτα πυ δίνυμε παρακάτο ίνε παρμένα απ' τι ςιλογι „Ο πατέρας" (1921) „Οςτόςο", όπος ο ίδιος το λέι ςτον πρόλογό-τυς, „αντιπροςοπέβυνε παραγογι παλιότερις κάπος περιόδυ κε γι' αφτο δε θα μπορύςανε να χριςιμέπςυνε ςε κίνον πυ θα ίχε το ενδιαφέρο να γνορίςι ολοκλιροτικα τις ςιμερινές-μυ τάςες, πυ με τιν επίδραςι τυ τελεφτέυ πανκόζμιυ πολέμυ πέρνυνε μια κάπος αφςτιρότερα καθοριζμένι κατέφθιςι αντίκρι ςτυς ςιμερινυς όρυς τις ζοις". Οςτόςο το δίνυμε για να δίκςυμε πός κάνι ο ςινγραφέας τα πρότα βίματα προς το κινονικο διίγιμα.

Ι. ΙΟΡΔΑΝΙΔΙΣ

„ΣΧΟΛΙ ΧΟΡΥ".

I

Αναμένα τα φότα.

Ι μικρύλα κατέβικε τι μικρι, σιδερένια σκαλίτσα τυ τραμιυ κε πίδισε το δρόμο. Ενας ιλικιομένος κίριος τιν ακολύθισε. Το τράμι, πυ ίχε κάνι στάσι, κσεκίνισε πάλε αργα. Ο δρόμος σκεπαζμένος με μια λάσπι πιχτι, γλιστερι. Ι μικρύλα με τα βελυδένια, μάβρα γοβάκια-τις, πυ σφίνκανε ένα μικρύτσικο, κομπσο ποδαράκι, τιλιγμένο σε μια μάβρι, μετακσοτι, τεντομένι κάλτσα, στάθικε κάμποσο ακύνιτι σε μια στάσι αμίχανι, κιτάζοντας γίρο πος να βρι δρόμο να περάσι στο πεζοδρόμιο δίχος να στραπατσάρι τα παπυτσάκια-τις. Πατόντας στα νίχια έφτασε επιτέλυς στο πεζοδρόμιο. Δε φενότανε να βιάζετε γιατι περπατύσε στις βρεγμένες πλάκες με μικρα αργα βιματάκια κε σιχνα γίριζε πίσο τ' όμορφο κεφαλάκι-τις με τρόπο για να ιδι αν τιν παρακολυθύσε κανένας.

Ο ιλικιομένος κίριος ερχότανε αποπίσο-τις. Βάδιζε σαν αδιάφορος, κίταζε τις μεγάλες χροματιστες ρεκλάμες πυ ίτανε κολιμένες στυς τίχυς, γιατι δεν τέριαζε να φανι πος έχι πάρι αποπίσο ένα κοριτσάκι, αφτος

ένας κοτζαμ κίριος. Ι μικρούλα ος τόσο τον ίχε μιριστι, απο τις ματιες πυ τις έριχνε μέσα στο τράμι, πυ τυ άρεσε, κε περίμενε απο στιγμι σε στιγμι τιν επίθεσί-τυ μαζι με τιν εόνια κσομολόγισι. Μα κίνος βάδιζε πάντα σε απόστασι, αδιάφορος, σα να μιν τιν ίχε τάχα διόλυ προσέχσι.

Ι μικρούλα έστριψε στι γονία κε μπίκε σ' ένα στενο. Εδο στο στενο σοκάκι ίτανε σκοτινα κε θα μπορύσε βέβεα να τινε ζιγόσι λέφτερα κε να τις μιλίσι. «Πολι φοβιτσάρις. Κανένας επαρχιότις ίσος», σκέφτικε. Εκοψε πιο πολι το περπάτιμά-τις για να τυ δόσι κερο να τινε φτάσι.

Κίνος για μια στιγμι σα να το αποφάσισε πια. Τάχινε το βίμα-τυ, σιγόβικσε, κίτακσε γίρο-τυ, ζίγοσε. Ι μικρούλα γίρισε κε τον ίδε, τυ χαμογέλασε. Τόρα ένιοθε σκεδον τιν ανάσα-τυ πάνο στο ζβέρκο-τις... Μα κίνος ύτε τόρα δεν τόλμισε να τις μιλίσι. Φοβότανε, ντρεπότανε. Ντρεπότανε πιο πολι τον εαφτό-τυ, παρα τυς ανθρόπυς. Να ίτανε επι τέλυς καμια μεγάλι. Μα ένα τόσο δά κοριτσάκι! Τί θα λέγανε όσι τονε βλέπανε; «Κίτακσε τον κσεμοραμένο».

Κι όμος τυ άρεσε. Ι μικρούλα ίτανε κοματάκι. Το ποδαράκι-τις κιτο, ι μετακσοτί-τις κάλτσα τεζαριζμένι πάνο στο κρέας, φόταγε...

Κίνι πάλε κσαναγίρισε. Ι ματιά-τις έδιχνε απορία, σα νάλεγε. «Μα τί περιμένις, λιπον;»

Βάδιζε αποπίσο-τις. — Μπορύσε να τις μιλίσι σιγασιγα πυ να μιν ακύσι κανις. Επιτα ι διαβάτες τιν όρα εκίνι ίτανε τόσι λίγι, ο δρόμος τόσο σκοτινος... Μα κάθε φορα πυ το αποφάσιζε, κάτι τον κρατύσε. Τον κρατύσε ι σοβαρότι-τυ, ι ακσιοπρέπιά-τυ. Ενας κίριος να σέρνετε πίσο απο ένα μικρο κοριτσάκι τυ δρόμυ...

Ενα άσπρο φανάρι, κρέμετε πάνο απο μια πόρτα. Μια επιγραφι με μάβρα γράματα λάμπι πάνο στο φοτιζμένο τζάμι τυ μαγαζιυ «Σχολι Χορυ». Ιτανε ένα κινο, λαικο χοροδιδασκαλίο, σ' ένα στενο, σκοτινο δρομάκο. Απο μέσα φτάνανε χαρύμενες ι στροφες ενος τρελυ βαλσιυ πυ τόπεζε κάπια λατέρνα...

Ο ιλικιομένος κίριος ίδε τι μικρύλα να ζιγόνι στιν πόρτα. Νά! Στέκετε, καρτερι, τυ χαμογελάι. Τί γλικο προσοπάκι, τί ματια! Δεν ίχε παρα να τιν ακολυθίσι, να μπι μαζί-τις στο χοροδιδασκαλίο. Θα μπορύσε να περάσι μαζί-τις μερικες εφχάριστες όρες, ίσος, πιός κσέρι, κι όλι τι νίχτα, να βγάλι απο πάνο-τυ λίγι μύχλα. Βαρέθικε πια αφτι τι στερεότιπι, τι μιχανικι ζοι πυ ζι τόσα χρόνια: Νά! ι ζοι τυ χαμογελάι... Μα ίνε δινατο; Ενα τόσο δά κοριτσάκι...

Μέσα στι σάλα ακύγοντε φονες, γέλια. Χορέβυνε. Μια ανακατομένι βυι χίνετε στον έριμο, σκοτινο δρόμο...

Για μια στιγμι σα να το αποφάσισε. Θα τιν ακολυθίσι, θα τιν πάρι, θα γλεντίσι μαζί-τις...

Προχόρεσε... Μα πάλε στάθικε.

— Δε βαριέσε. Δεν ίμαστε πια εμις για τέτια, μυρμύρισε κυνόντας θλιβερα το κεφάλι-τυ.

Εκανε μεταβολι κι άρχισε να κατεβένι το πεζοδρόμιο. Ι μικρύλα, απογοιτεμένι απο το παράκσενο φέρσιμό-τυ, άνικσε τιν πόρτα κε τρίποσε μέσα, αλαφρια σαν πεταλύδα... Σε λίγο στιν ανκαλια κάπιυ δινατυ νέυ, ίχε ολότελα κσεχάσι αφτον τον παράκσενο σοβαρο κίριο...

Καθος κίνος κατέβενε το πεζοδρόμιο για να κσανάβρι τι σινιθιζμένι θέσι-τυ στο εόνιο καφενίο, ι χαρύμενες νότες τις λατέρνας πυ βγένανε απο το χοροδιδασκαλίο, τυ φενότανε πος τον ίχανε πάρι απο πίσο, σαν ένας σορος μικρα πεδια τυ δρόμυ, κσιπόλιτα, αχτένιστα, κυρελιαζμένα, κε τυ φονάζανε:

— Γιύχα, γέροοοο...

Ανατρίχιαςε.

— Αλίθια, τόςο γέραςα; μυρμύριςε.

II

Ι βραχνιαζμένι λατέρνα ςόπαςε άκςαφνα λαχανιαζμένι απο τον πολι κόπο. Το τρελο κομάτι έμινε ςτον αέρα, ςα κυρέλι κρεμαζμένο ςε κλαδι δέντρυ πυ το δέρνι ο αέρας...

Μέςα ςτι ςάλα ακύγοντε τόρα ζοερες φονες, κλάματα. Τα κορίτςια κλένε, θρινύνε. Τὶ νἄτρεκςε; Κανένας καβγας ίςος...

Στο πεζοδρόμιο μαζέβοντε ι λίγι περίεργι αψιφόντας τις χοντρες ψιχάλες πυ πὲφτυνε. Το άςπρο φενκάρι φένκι πὰντα πάνο απο τιν πόρτα, καλόβολο. Σιζιτύνε.

— Θα τιν τςάκοςε καμια ο ερομένος-τις με κανέναν άλο, λέι κάπιος.

Ι εκςίγιςι δε φένετε πιθανι.

— Μα αφτες φονάζυνε όλες μαζι. Δεν ακύτε; λέι άλος...

Απο μια πλαγινι πορτίτςα προβάλι το κορμι ενος ακςιοματικυ.

Ο αςτινὸμος τις ςινικίας, λέι ένας. Το χοντρο μὺτρο τυ ακςιοματικυ φένετε κόκινο, αναμένο. Βγένι κ' ένας χοροφίλακας.

— Πίγενε, φόνακςε διο αμάκςια, φονάζι ο αςτινόμος κι ο χοροφίλακας φέβγι τρεχὰτος.

— Περίεργο, τί θέλι ι αςτινομία εδο; ροτάι ένας μὲςα απο το ςορο πυ έχι μαζεφτι ςτο πεζοδρόμιο.

Διο ὰμακςες σταματίςανε μπρος στιν πόρτα. Ο χοροφίλαχας μπένι μέςα στι σάλα χε δίνι ίδιςι στον αστινόμο πος ι άμαχςες ίρθανε. Ο κόζμος δεν χαταλαβένι τίποτα. Ο θόριβος μέςα στι σάλα διναμόνι. Αχύγοντε φονες, κλάματα, παρακάλια ς' όλυς τυς τόνυς...

Ανίγι ι πόρτα.

— Εμπρος, μαρς, διατάζι ο αχςιοματικος γελόντας. Τα χορίτςια αρχίζυνε να βγένυνε ένα-ένα. Αλα κατεβάζυνε τα κεφάλια-τυς, χαμιλόνυνε τα μάτια-τυς, ςα να ντρέπυντε, άλα έχυνε ένα ίφος ςαστιζμένο, άλα τρέμυνε, ςα να τα πιγένυνε στιν καρμανιὸλα, μερικα χαμογελύνε μ' ὲνα ίφος αμίχανο. Ο χόζμος πυ μαζέβετε στο πεζοδρόμιο, τυς χάνι τόπο για να περὰςυνε...

Τελεφτέα βγένι μια μικρύλα. Ινε κίνι πυ τιν αχολυθύςε ο ιλικιομένος κίριος. Στα χίλια-τις πυ τα ςαλέβι μια αλαφριχ τρεμύλα, ζογραφίζετε ένα πικρο χαμὸγελο. Προςπαθι να κὰνι τιν αδιάφορι...

— Κοματάκι, μυρμυρίζι ένας.

Τα χορίτςια μπένυνε, ρίχνυντε μέςα στις διο άμαχςες ζιτόντας να γλιτόςυνε γλίγορα απο τις ματιες πυ βιθίζοντε πάνο-τυς περίεργες ςα λὸνχες...

Διο χοροφίλακι κλίνυνε με κρότο τις πόρτες τον αμακςον κε θρονιάζοντε δίπλα στυς αμαχςάδες.

— Αστινομία, φονάζι ο ένας, ενο ο αμαχςας χαμυτςίζι τ' άλογα.

Στο χοντρο πρόςοπο τυ αστινόμυ ζογραφίζετε τόρα μια πλατια εφχαρίστιςι. Δίχνι ένα ίφος ιχανοπιιμένο ςαν άνθροπος πυ έκανε το χρέος-τυ.

— Τις παλιομυςίτςες... Μυ πίρανε τ' αφτιά-μυ με τις φονές-τυς, λέι γελόντας.

Γελάι, όλο γελὰι. Ενας χίριος τονε ζιγόνι.

—Παρντον, ςας παρακαλο, τί τρέχι; ροτάι περίεργος.

Ο αςτινόμος χάνι μια χιρονομία αδιάφορι για να δίχςι πος δεν ίνε τίποτα ςπυδέο.

— Νά! Τυ δρόμυ κορίτςια... Τα μάζεπςα για επιθεόριςι, απαντάι με ίφος αδιάφορο μπρος ςτον κίριο πυ τυ βγάνι το καπέλο εφχαριςτόντας.

Τόρα πυ ιχανοπιίθικε πια ι περιέργιά-τυς, ςιζιτύνε μεταχςί-τυς.

— Σταβροτίδες, μυρμυρίζι θιμομένα ένας απο τυς καβαλιέρυς πυ έχαςε τι ντάμα μέςα απο τιν ανκαλιά-τυ.

— Οταν πέρνυνε κολόκυρο, ίνε καλα προςθέτι άλος.

Παραπέρα ένας ςοβαρος κίριος με χριςα γιαλια βγάζι λόγο σε μια παρέα.

— Μπράβο. Αφτο θα πι αςτινομία. Γιόμιςε πια ι Αθίνα απο παλιογινέκες, φονάζι.

Ενας απο τυς καβαλιέρυς πυ τον ακύι, τυ ρίχνι μια λοχςι ματια.

— Ιςαςτε βέβεος, κίριε, πος όλα αφτα τα κορίτςια, ίνε παλιοκόριτςα; Χορέβυνε κίριε, για να ζίςυνε. Διο δραχμες τι βραδια πυ πέρνυνε ίνε κάτιτι για ένα κορίτςι. Βοιθάνε το ςπίτι-τυς, λέι ο νέος.

Ο κίριος τινάζετε χςαφνιαζμένος.

— Αν ίνε παλιοκόριτςα; Αμ τι θέλις νάνε; απο το Παρθεναγογίο; Κορίτςια πυ γιρίζυνε ςτα χοροδιδαςκαλία...

— Αφτος ίνε ο πολιτιζμος ςίμερα, λέι ο νέος.

— Μμ, ορέος πολιτιζμος, να τονε χέρεςτε. Στιν Αμερικι κίριι...

Ο κίριος με τα χριςα γιαλια αρχίζι να διγιέτε πος μεταχιρίζυντε τις κινες γινέκες ςτιν Αμερικι, πυ έζιςε χρόνια, για παραδιγματιζμο τον άλον, μα ο νέος δεν ςτέκετε να τον ακύςι κε κίνος φέβγι μυρμυρίζοντας.

Το πλίθος τόρα ςκορπίςτικε, ο δρόμος απόμινε πά-

λε βυβος. Το άςπρο φανάρι χίνι το βυβο φός-τυ πάνο ςτο πεζοδρόμιο...

III

— Βρε κιρά-μυ, δε βαρέθικες πια, δεν πας ςπίτι-ςυ; ίπε ο ςκοπος πυ φίλαγε με το όπλο μπρος τιν οκςόπορτα τις αςτινομίας.

Κίνι χαμογέλαςε ένα αόριςτο χαμόγελο, κάτι μυρμύριςε, τραβίχτικε διλα λίγο πάρα πέρα ςα νάθελε να κάνι τόπο ςε αφτυς πυ μπενεβγένανε αδιάκοπα. Ιτανε μια ιλικιομένι γινέκα με πρόςοπο κίτρινο, όλο ζαροματιες, ςτεγνο, ένας τίπος τραγικα κομικος, απο κίνυς πυ αγονίζυντε να δόςυνε ςτο εκςοτερικό-τυς ακςιοπρέπια για να κερδίςυνε τιν ιπόλιψι τον διαβατον. Ετςι δεν τις έλιπε ύτε το καπελάκι με τα κςεθοριαζμένα λυλύδια πυ δενότανε φιόνκο με μια ςάπια κορδέλα κάτο απο το ςαγόνι-τις, ύτε το μικρο τςαντάκι-τις κι ας τόχε δεμένο μ' ένα ςπάνκο γιατι ίτανε κςεςκιζμένο, ύτε ι ςπαζμένι, πράςινι ομπρέλα πυ ίτανε κάποτε μάβρι. Το ςίνολο έδιχνε φτόχια, εγκατάλιψι, διςτιχία, μια διςτιχία πυ ςύφερνε γέλια.

Φενότανε ανίςιχι. Σιχνα μέςα απο τα ςιδερένια κάνκελα τις αβλις πύβλεπε προς το δρόμο, γίριζε τα μάτια-τις μέςα, ςτο βάθος τις αβλις, ςα να περίμενε κάπιον απο κι να προβάλι. Κάθε φορα πυ κίταζε μέςα, τα μάτια-τις ςταματύςανε ςε μια πορτίτςα, ςτο βάθος τις αβλις, μ' ένα μικρο φενκίτι φραγμένο με πικνα, ςιδερένια κάνκελα. Πίςο απο το φενκίτι προβάλανε κάτι πρόςοπα πυ κιτάζανε όκςο, με τα μύτρα κολιμένα ςτα κάνκελα. Θα ίτανε βέβεα τίποτα λοποδίτες, τίποτα καχύργι, πιός κςέρι, κε τυς ίχανε κλίςι εκι μέςα.

Ι γινέκα έριχνε κλεφτα τι ματιά-τις προς τιν πορτίτςα, στο βάθος τις αβλις, κάτι προςπαθύςε να ξεχορίςι πίςο απο τα κάνκελα μα ςαν έβλεπε κανένα να περνάι, γίριζε γλίγορα αλυ τι ματιά-τις κάνοντας τιν αδιάφορι.

Ο ςκοπος πίγενε να ςκάςι απο τιν περιέργια.

— Μα τί θέλι αφτι ι γινέκα κε γιρίζι εδο απο το πρωί; μυρμύριςε.

Μια παλια, ονκόδικι άμακςα ίρθε κε στάθικε μπρος στι ςιδερένια οχςόπορτα. Ιτανε ι άμακςα τις αςτινομίας, πυ μεταφέρνανε τυς φιλακιζμένυς, για να μιν τυς γιρίζυνε δεμένυς ςτυς δρόμυς κε πιράζυντε ι εφιμερίδες κε ι εβέςθιτες κιρίες.

Ο αμακςας, τιλιγμένος ς' ένα μάβρο μυςαμα, με τις απςιλες μπότες-τυ, πίδιςε κάτο, κρέμαςε τα ςακύλια με το κριθάρι στο λεμο τον αλόγον, κε τυς χάιδεπςε λίγο τι μύρι. Ιςτερα ζίγοςε το ςκοπο κ' έπιαςε κυβέντα μαζί-τυ. Πότε-πότε έριχνε κε μια λοχςι ματια στι γινέκα πυ στεκότανε στο ιγρο πεζοδρόμιο. Ενα μακρι αμάκςι πέραςε φορτομένο ςανο πυ φενότανε ςα βυνο, ενο ο αμακςας καθιζμένος στιν κορφι τυ ςανυ κρατύςε τα νκέμια τυ αλόγυ κε τραγυδύςε. Πέραςε κ' ένας ζιτιάνος στραβος με κάμποςα λαχία τυ στόλυ στο χέρι.

— Πάρτε κι απο μένα τον αόματο πυ δεν έχο μάτια, φόναζε με τιν κλαπςιάρικι φονί-τυ.

Στο στίθος-τυ ίνε κρεμαζμένι μια ντενεκεδένια επιγραφι πυ έγραφε: «Εντάφθα πολύντε λαχία τυ στόλυ».

Ι γινέκα πυ ίχε απο όρα καρφομένα τα μάτια-τις στο βάθος τις αβλις, τινάχτικε άχςαφνα. Κάτι ίδε. Ι μικρι πορτύλα με τα ςιδερένια κάνκελα άνιχςε κ' ένας χοροφίλακας μ' ένα μάτςο κλιδια στο χέρι, φόναχςε:

— Εμπρος, κορίτςια.

Απο μέσα αρχίσανε να βγένυνε μια-μια, χαμπόσες γινέχες. Τελεφτέα βγίχε ι μιχρύλα. Κρατύσανε στα χέρια ι χάθε μια απο ένα μιχρο μπογαδάχι. Ιτανε όλες γινέχες τυ λαυ. Μια φορύσε χάτι πατιμένες παντόφλες· τα πρόσοπά-τυς δίχνανε τα σιμάδια μιας ζοις βασανιζμένις. Μύτρα βαμένα, γλιμένα... Ιχανε το ίφος σαστιζμένο, μια γελύσε ιλίθια χε χάτι προσπαθύσε να πι, χάτι αστίο, χάτι φεδρο, δίχος όρεχσι, έτσι μόνο για να δόσι χυράγιο στον εαφτό-τις. Ιτανε μια χοντι χε χοντρι σα βυτσι. Ενας χοροφίλαχας τις σινόδεβε.

Ι σινοδία διεφθινότανε προς τιν οχσόπορτα. Ι γινέχα πυ συλάτσερνε στο πεζοδρόμιο, προχόρεσε προς τιν πόρτα ταραγμένι. Κάπιο πρόσοπο ίχε αναγνορίσι μέσα στι σινοδία. Ιτανε ι μιχρύλα.

— Ρόζα-μυ, φόναχσε άχσαφνα απλόνοντας τα χέρια-τις τα μαχρυλα χε χοχαλιάριχα.

Ενα χσεθοριαζμένο χαμόγελο έβαπσε τα χίλια τις μιχρύλας, πυ άφισε να φανύνε διο χρισα δοντάχια.

— Μαμα, πσιθίρισε σιγαλα.

Τιν έπιασε απ᾽ το χέρι-τις χε τὄσφιχσε. Κίνι έχλεγε.

— Μιν χάνις έτσι, μαμα. Σε λίγον χερο θα χσαναβγο, ίπε ι μιχρύλα σιγαλα.

— Ελα, αφίστε τις σαχλαμάρες, φόναχσε ο χοροφίλαχας με τόνο αφστιρο.

Ι γινέχες μπίχανε στιν άμαχσα. Ι μιχρύλα με χόπο χσεχόλισε απο τα χέρια τις μάνας-τις πυ τινε χρατύσανε χι ανέβιχε χι αφτι στιν άμαχσα. Ι γινέχα απόμινε στο πεζοδρόμιο αχύνιτι, σαν απολιθομένι. Ι μιχρύλα ίχε προβάλι το χεφάλι-τις απο το παραθιράχι τις άμαχσας χε τις έγνεπσε με χαμόγελο.

Ι άμαχσα χσεχίνισε τρίζοντας πάνο στο λασπομένο δρόμο. Απο μαχρια αχυγόντανε τόρα γέλια, φονες, πυ βγένανε μέσα απο τιν άμαχσα.

— Πύ τις πάνε; ρότισε κάποιος περαστικος το σκοπο.

— Στο Σιφιλιδικο, αποκρίθικε κίνος αδιάφορα...

Ι γινέκα στεκότανε ακόμα ακύνιτι σαν αποχαβνομένι με τα μάτια καρφομένα προς τι διέφθισι τις άμαξας πΰτρεχε. Ιστερα ζίγοσε βιαστικα το σκοπο κε κολνόντας το πρόσοπό-τις στο μύτρο-τυ.

— Κ' εγο; Ε; Πός θα ζίσο εγο τόρα; Ε; Δε μυ λες; φόναξε μ' ένα τόνο γιομάτονε θιμο κε παράπονο κρατόντας σικομένι μπροστα στι μίτι-τυ τιν ξεθοριαζμένι ομπρέλα-τις.

ΠΑΝΟ ΣΤΑ ΚΙΜΑΤΑ.

Ενα μάβρο σίνεφο πρόβαλε στον ορίζοντα κε σε λίγο μια καταχνια απλόθικε σε όλι τι θάλασα πέρα κατα το βυνο. Τα νερα τρεμυλιάκσανε σα να νιόσανε κάπιο φόβο κε βαφτίκανε μάβρα. Το βυνο τόρα δε φενότανε πια απο τιν καταχνια πυ πλάκοσε άκσαφνα.

Ο καπετάνιος τυ μικρυ παποριυ όρθιος απάνο στι γέφιρα κίτακσε το σίνεφο, ίδε τι μαβρίλα κε γιρίζοντας στιν όμορφι κιρία πυ καθότανε δίπλα-τυ χομένι σε μια πολιθρόνα, μυρμύρισε με τιν χοντρί-τυ φονι.

— Πυνέντες πίρε.

— Θα διασκεδάσυμε· εμένα, κσέρετε, δε με πιάνι ι θάλασα, αποκρίθικε σικόνοντας με αδιαφορία τυς όμυς-τις.

Δίπλα, ακυμπόντας το ένα χέρι-τυ απάνο στον όμο-τις, στεκότανε το κοριτσάκι-τις ος δέκα χρονον, κάτασπρα ντιμένο, μ' έναν κόκινο φιόνκο πάνο στα χρισα, ομορφοχτενιζμένα μαλάκια-τυ, με τα παχυλά-τυ γαμπάκια μισόγιμνα. Στο πρόσοπό-τυ ζογραφιζμένι ι καλοπέρασι κε στα γαλανα ματάκια-τυ καθρεφτιζμένι ι εφτιχία. Ι μάνα-τυ σικόθικε απο τι θέσι-τις, πίρε τιν κόρι-τις απο το χέρι κε διεφθίθικε προς το κατάστρομα.

— Πάμε να κσεμυδιάσυμε λίγο, ίπε στον καπετάνιο.

Τράβικσε ος τιν πρίμνι, εκι όπυ όλι ι επιβάτες τις

τρίτις θέσις ίχανε σχιματίσι ένα μεγάλο κίκλο κε κάτι παρατιρύσανε. Ι κιρία ζίγοσε. Οτι ίδε τις χτίπισε τόσο άσκιμα στα μάτια. Ιτανε κι καθιζμένος στον πάνκο ένας άνθροπος με τα χέρια δεμένα σφιχτα. Το σίδερο βύλιαζε μέσα στι μαλακι σάρκα κε ο άνθροπος φενότανε πος πονύσε. Κάποτε γίρισε στο στρατιότι πυ τονε φίλαγε κε τΰπε:

— Μΰκοπσε το κρέας, κε σινάμα τίνακσε τα χὲρια-τυ δινατα ενο ι βαρια κλιδονια πυ κρεμότανε απο κάτο αντίχισε θλιβερα πυ έκανε τιν κιρία ν' ανατριχιάσι. Φορύσε ενα μαντία στρατιοτικο κε στο κεφάλι-τυ ένα κασκέτο στρονκιλο απο τσὸχα, ενο στο λεμό-τυ ίχε δέσι στριφτα ένα άσπρο μαντίλι. Το δεκσί-τυ μάτι ίτανε χαλαζμένο, πιός κσέρι απο τι, κε το μύτρο-τυ ίτανε σκαμένο ολάκερο απο τι βλογια. Φορύσε αρβίλες δίχος κάλτσες κε το παντελόνι-τυ ίτανε τρίπιο στα γόνατα. Τρις στρατιότες κ' ένας νοματάρχις τονε φιλὰγανε καθιζμένι χάμο με τα ντυφέκια ανὰμεσα στα σκέλια-τυς.

Ι κιρία περίεργι για τον ὰνθροπο αφτόνε με τόσο ελεινο εκσοτερικο, γίρισε κε ρότισε έναν απο τυς στρατιότες.

— Εχι κάνι τρις φόνυς, τις αποκρίθικε ο στρατιότις αδιάφορα.

— Κε τόρα πύ τον πιγένετε;

— Στο Παλαμίδι. Κακο σκιλι. Τις άλες παρ' ολίγο να κσεκάνι πάλε έναν ὰλο φιλακιζμένο μ' ένα σίδερο, πρόστεσε ο στρατιότις φχαριστιμένος να μιλάι με μια τέτια κιρία.

— Κ' ίνε για πολα χρόνια φιλακιζμένος; κσαναρότισε ι κιρία, πυ το μάτι τυ φιλακιζμένυ με το βλογιοκομένο μύτρο τις φενότανε τόρα πιο άγριο απο πρότα.

— Επι ζοις, αποκρίθικε ο στρατιότις χαμογελόντας, με μια φριχτι απάθια, σαν άνθροπος πυ χέρετε, γιατι νιόθι τον εαφτό-τυ σε ασφάλια.

—Επι ζοις, επανέλαβε ι κιρία απορόντας σα να μιν το χορύσε το κεφάλι-τις πος μπορύσε ένας άνθροπος να περάσι τι ζοί-τυ μέσα στι φιλακι.

—Σας φένετε πολι; δε βαριέσε, κιρία-μυ· σινιθίζυνε στι φιλακι κε δεν τυς κάνι πια εντίποσι· όλα τα πράματα μια σινίθια ίνε, τις κσίγισε ο στρατιότις, με μια πρόχιρι φιλοσοφία.

Σε όλο αφτο το διάστιμα ο φιλακιζμένος ύτε μια φορα γίρισε το μάτι-τυ να κιτάκσι τιν κιρία. Απάνο στον μπάνκο ίτανε κσαπλομένα κομπολόγια απο κόκαλα, συγιάδες, κοκαλάκια για να κσίνυνε τα δόντια κε να καθαρίζυνε τ' αφτια, κασετινίτσες με μπιχλιμπίδια, πίπες κε άλα διάφορα, όλα έργα τις φιλακις, το σινιθιζμένο εμπόριο το φιλακιζμένον πυ θέλυνε να σκοτόσυνε τις όρεςτυς κε να κερδίσυνε καμια δεκάρα για να πάρυνε καπνο. Τα ίχε κι όλα κσαπλομένα μπροστὰ-τυ απάνο ς' ένα πανι κ' ι επιβάτες τα περιεργαζόντανε, τα πέρνανε στα χέρια-τυς, θαμάζανε τιν ιπομονι πυ χριάστικε να γίνυνε όλα εκίνα τα τιποτένια πραματάκια, ροτύσανε για τιν τιμι πιο πολι για να κάνυνε κυβέντα παρα γιατι θέλανε ν' αγοράσυνε. Ενας φυστανελας μόνο αγόρασε έναν συγια κολοκοτρόνι. Ενας καλόγιρος ίχε αγοράσι ένα μάβρο πρόστιχο κομπολόγι κι ο φιλακιζμένος κρατύσε τα λεφτα ακόμα μέσα στι φύχτα-τυ.

Το κοριτσάκι τις κιρίας τρίποσε μέσα απο τα πόδια τον ανθρόπον, ζίγοσε τον φιλακιζμένο κε τα γαλανα ματάκια-τυ πέσανε απάνο ς' ένα όμορφο κασελάκι κεντιμένο με λογιο-λογιο χρόματα, χτιπιτα, χοντρα, ακαλέστιτα. Το κασελάκι άρεσε τις μικρύλας, το κίτακσε, το περιεργάστικε απο μακρια, ίστερα το πίρε στο χέρι-τις, κι άρχισε να το χαιδέβι.

—Τί όμορφο, μαμα, πΰνε, ίπε με χαδιάρικι φονι.

Ι χιρία ένιοςε πος ι χόρι-τις το ποθύςε το χαςελάχι.

— Σ' αρέςι, πςιχίτςα-μυ; τις ίπε τριφερα κε πέρνοντάς το ςτο χέρι, ρότιςε τον φιλαχιζμένο για τιν τιμι.

— Πέντε δραχμες, αποκρίθικε κίνος ςιγα ςα ν'αδιφορύςε για το πράμα-τυ με το κεφάλι-τυ κατεβαζμένο.

Ι χιρία κὺνιςε το κεφάλι μ' έναν τρόπο πὔδιχνε απορία, ςτραβομυτςύνιαςε κε ρότιςε πάλε.

Τυλάχιςτο τέςερις δεν κάνι;

Μα κίνος ὑτε γίριςε να τινε δι. Ι χιρία διςαρεςτιμένι xςαναρότιςε:

— Δεν κάνι λιπον τέςερις δραχμες;

Ο φιλακιζμένος τότε για πρότι φορα ςίκοςε τα μάτια-τυ, τινε μέτριςε απο πάνο ος κάτο, κε κὺνιςε το κεφάλι-τυ ςα νἄθελε να ιπι: «δεν ντρὲπεςε, χιρία-μυ, να χάνις παζάρια»;

— Πέντε δραχμες, κιρία-μυ, δεν κάνι λιγότερο. Εχι δυλια αφτο πυ το βλέπις, αποκρίθικε κςερα.

Ι χιρία ακύμπιςε πάλι ςτον μπάνκο το χαςελάχι κε γίριςε να φίγι. Πιο πολι τιν ίχε πιράκςι ο βάρβαρος τρόπος τυ ανθρόπυ αφτυ πυ έδιχςε τόςι αδιαφορία ςτο πρόςοπό-τις. Γι' αφτο προτὶμιςε να διςαρεςτίςι τιν χόρι-τις, παρα να κςακολυθίςι τιν κυβὲντα με τέτιον άνθροπο. «Τι αγριάνθροπος, θέ-μυ», μυρμύριςε καθος έφευγε. Ι μικρύλα κάτι πςιθίριςε με παράπονο.

— Σὸπα, πςιχύλα-μυ· άμα βγὺμε όχςο, εγο θα ςυ πάρο ένα καλίτερο, τις ίπε παριγορόντας-τιν κι αφυ τιν επίρε απο το χέρι τράβικςε πάλε κατα τιν γέφιρα.

Τόρα ο αέρας φιςύςε δινατα κε τα κίματα κιλύςανε γοργα ςα να τα κινιγύςε κανις. Ο ίλιος πυ ζίγονε να βαςιλέπςι ίχε κριφτι πίςο απο τα ςίνεφα πυ ςιγα-ςιγα απλοθίκανε ς' όλο τον υρανο. Το μικρο παποράκι δερνότανε ςαν καριδὸτςυφλα κε τα κίματα το πλένανε απο

τιν μια άκρι ος τιν άλι. Ενα κοπάδι κοράκια περάσανε αργα απο πάνο κράζοντας με τις βραχνες φονές-τυς. Κάπιο κσεχόρισε, ακούμπισε για μια στιγμι στο κατάρτι σαν καρυζμένο, ζιγίστικε κάμποσο κ' έπιτα φτερούγισε μακρια για να φτάσι τι σιντροφιά-τυ. Ο καπετάνιος δεν ίδε με καλο μάτι το πυλι.

— Χάθικε μορε ένα ντυφέκι; μυρμόρισε με πρόσοπο σινεφιαζμένο κι ανίσιχο.

Το βυνο τιλιγμένο σ' έναν καπνο ενο τα σίνεφα κρεμόντανε απο πάνο-τυ βαρια· τα σκινια τρίζανε θλιβερα, ένα κομάτι πανιυ σκιζμένο απο τον αγέρα κιμάτιζε τρελα, κι όλο το γέρικο σκαφίδι τυ μικρυ παποριυ βονκύσε θλιβερα μέσα απο τις αρματοσιές-τυ. Ι κσιρα δεν ίτανε μακρια μα να γιρίσυνε κατα κι αδίνατο γιατι αμέσος ο αγέρας μπορύσε να τυς αναποδογιρίσι. Το πλίο χόρευε τρελα απάνο στα κίματα. Ι επιβάτες ίχανε τόρα τραβιχτι στις καμπίνες-τυς. Μόνο ο φιλακιζμένος, ι στρατιότες, ο καλόγερος, μια γινέκα μ' ένα μορο στιν ανκαλια κε κάμποσι άλι επιβάτες τις τρίτις θέσις βρισκόντανε πάνο στιν κυβέρτα. Ενας με μια πάνινι φορεσια προσπαθύσε να ζεσταθι έχοντας τιν πλάτι γιριζμένι προς το φυγάρο τις μιχανις πυ απο τα μαβριζμένα χίλια-τυ κσερνύσε τον καπνο αδιάκοπα. Ι γινέκα πΰχε το μορο άρχισε να κσερνάι, να κσεφονίζι, ενο το μορο νιαύριζε στιν ανκαλιά-τις. Στι γέφιρα ο καπετάνιος όρθιος, ανίσιχος, με τα μάτια γιριζμένα προς το πέλαγος πΰχε μελανιάσι, έδινε διαταγες στον τιμονιέρι αργα, σιγαλα, σοβαρα, ενο δίπλα-τυ ι κιρία με το μικρό-τις κοριτσάκι, πυ δεν το έπιανε ι θάλασα, κερότανε απο το ίπσος τις γέφιρας το άγριο μεγαλίο τις ικόνας πυ κσετιλιγότανε μπροστά-τις εκίνι τι στιγμι. Ο φιλακιζμένος με τα χέρια πάντα δεμένα ίχε τόρα μαζέπσι τα

κομπολόγια-τυ κε τις πίπες-τυ, τάδεσε όλα ανάκατα μέσα στο μαντίλι κε κάπνιζε ίσιχα ένα τσιγάρο που τύβαλε στο στόμα ένας στρατιότις. Δε φενότανε διόλυ ζαλιζμένος κε κίταζε με περιέργια τα νερα που μπένοντας στο παπόρι τυ βρέχανε τα δάχτιλα τον ποδιόν-τυ καθος προβάλανε μέσα απο τις σκιζμένες αρβίλες-τυ, χοντρα, βρόμικα.

Αξαφνα μια φονι τον έκαμε να σικόσι απο χάμο τα μάτια-τυ.

— Το πεδί-μυ, το πεδί-μυ!

— Βρε να πάρι ο διάβολος φόνακσε ο φιλακιζμένος.

Ενα κίμα ξαφνικο ίχε αρπάκσι απο τι γέφιρα το κοριτσάκι τις κιρίας που γερμένι πάνο στιν κυπαστι έβλεπε τόρα το αγαπιμένο-τις να παλέβι με τα κίματα, πυ ζιτύσανε να το καταπιύνε. Ο φιλακιζμένος όρθιος, σκεφτικος, ίχε καρφόσι το ένα-τυ μάτι πάνο στι γινέκα πυ έσκυζε σαν τρελι. Μια βαρκύλα μικρύτσικι σα σκαφίδι, τιν αρπάκσανε τα κίματα καθος τιν κατεβάσανε βιαστικα κάτο ι νάφτες. Ι κιρία ίδε με φρίκι τι βάρκα να βυλιάζι κε να χάνετε μέσα στα κίματα πυ αναβράζανε.

— Το πεδί-μυ, το πεδί-μυ, υρλιότανε ι κιρία.

Ο καπετάνιος οχρος έδινε διαταγες, βλαστιμύσε, ι νάφτες τρέχανε δο κε κι. Ι φονες ζμίγανε φριχτα μαζι με τι βυι τον κιμάτονε, με το σφίριγμα τυ αγέρα. Ο καλόγερος έκανε αδιάκοπα σταβρυς.

— Δεν ίσαστε χριστιανι, για το θεο, το πεδί-μυ, πλιρόνο όσα-όσα, φόναζε τραβόντας τα μαλιά-τις, ξεσκίζοντας τα μάγυλά-τις.

Ο φιλακιζμένος προχόρισε προς το νοματάρχι κε τύπε με τόνο αποφασιστικο.

— Βγάλε-μυ τα σίδερα να πέσο εγο στι θάλασα. Κσέρο κολίμπι περίφιμο.

Κίνος τον κίταχςε απορόντας.

— Αςτιέβεςε; τυ αποκρίθικε.

— Λίςε-με, ςυ λέο. Τί έχις εςι να φοβιθις; κςαναίπε ο φιλακιζμένος.

— Μορε, ίςε στα καλά-ςυ; ι στερια λίγα μέτρα ίνε απο δο· ί ςάμπος ςυ ίνε δίςκολο να μυ το ςκάςις κολιμπόντας. Επιτα μπορι κε να πνιγις κ' ίςτερα τί γίνυμε;

— Αςτονε, κιρ νοματάρχι, λέι ένας στρατιότις.

— Τί λες ρε βλάκα; Κςέρις τί λέι ο νόμος!; Ι θέλις διλαδι να μυ τα κςιλόςυνε;

Ο καλόγερος κςακολυθύςε τυς σταβρύς-τυ ςα να ίτανε ςίγυρος πος θα πνιγότανε κ' ίθελε να ςιχορεθι για να πάι καθαρος ςτον άλον κόζμο.

— Αςτονε κιρ νοματάρχι, ικέτεπςε κ' ένας νάφτις.

Ενας νάφτις έτρεχςε κ' έδοςε ίδιςι στον καπετάνιο.

— Δεν έχι παρα να δόςι μια διαταγι, ίπε.

Ι γινέκα έτρεχςε κοντά-τυ.

— Λιπίςυ-με, χάνυμε, φόναχςε. Τυ πέραςε τα χέρια-τις γίρο στο λεμό-τυ κι άρχιςε να τον ικετέβι με λόγια καφτερα.

— Αδίνατο κιρὰ-μυ. Τέτιο βαριπινίτι, αποκρίθικε πςιχρα ο νοματάρχις, βλέποντας βαθια το φάνταζμα τυ στρατοδικίυ.

Ι γινέκα δε μιλύςε πια, δεν έκλεγε, χίμιχςε ςα γάτα πάνο-τυ κε τον άρπαχςε απο τι μύρι χόνοντας βαθια τα νίχια-τις τα μακρυλα, μιγδαλάτα, ρόδινα, φροντιζμένα απο τον τεχνίτι, μέςα στο τριχοτο, ςκεβρομένο κρέας-τυ.

— Λίςε-τον γιατι ς' έςκιςα!.. βριχίθικε.

— Τόρα πια ίνε αργα, μυρμύριςε ένας νάφτις.

Τι ςτιγμι κίνι κςαναφάνικε για τελεφτέα φορα το

χοριτςάχι απάνο ςτα χίματα. Τα μάτια-τυ ìτανε χλιςτα χε τα χριςα μαλιά-τυ λιτα, απλομένα ςτο νερο. Επιτα ένα χίμα ίρθε χε το ςχέπαςε χε το χοριτςάχι ùτε χςαναφάνιχε πια.

Ενα χοράχι με μεγάλα φτερα ζυγραφίςτιχε απςιλα χ' ένα πένθιμο „χρα, χρα" αχύςτιχε γιομίζοντας φρίχι τον αέρα. Τιν ίδια ςτιγμι ο ίλιος έςχιςε το μολιβένιο ςίνεφο, ςτιν άχρι τυ ορίζοντα χ' ι χορφι τυ δυνυ πρόβαλε μ' ένα απαλο, γαλίνιο, πορτοχαλι χρόμα...

ΤΟ ΧΕΡΟΓΡΑΦΟ.

— Καλιςπέρα πάτερ, ακὺςτικε άκςαφνα μια φονι κε μέςα ςτι ςιγαλια τις άγριας λανκαδιας αντίχιςε ο γλικος ίχος ενος κυδυνιυ.

Ο πάτερ Γαβρὶλις αναςίκοςε το κορμί-τυ ςκιμένος καθος ίτανε πάνο ςε μια πραςινάδα τυ μικρύ-τυ κίπυ κε κίτακςε γὶρο. Στι ςτάςι αφτι πρόβαλε τόρα το κορμί-τυ ίςιο, αψιλο, ςτεγνο, ςτρανκιζμὲνο απο τις νιςτίες κε τις κακοπὰθιες τυ μοναςτιριυ, τιλιγμένο μέςα ς' ένα πραςινιζμένο χοντρο ράςο, πυ τὄςφινκε ςτι λιανι μέςι-τυ μια ςτενι πὲτςινι λυρίδα.

Σε λίγο φὰνικε ένας άνθροπος καβάλα ςτο μυλάρι ενο ο μονότονος ίχος τυ κυδυνιυ πυ κρεμότανε απο το λεμο τυ μυλαριυ ςινόδεβε το φοβιζμένο περπάτιμά-τυ ςτο φρίδι τυ αψιλυ βράχυ.

— Τιν εφκί-ςυ, πάτερ, φὸνακςε ο κςένος, πιδόντας απο το ζὸο. Επιαςε το χέρι τυ καλὸγερυ κε τὄφερε ςτα χίλια-τυ για να το φιλίςι. Κίνος τράβικςε το χέρι-τυ ςα να μιν ίτανε ὰκςιος αφτος για μια τέτια τιμι κι ο μάβρος ίςκιος-τυ απλόθικε πάνο ςτιν πραςινάδα τυ κίπυ.

— Καλιςπέρα, πεδί-μυ, ο θεος μαζί-ςυ, αποκρίθικε μ' ένα μαλακο τόνο, ςίγυρος πια πος ίχε μπροςτά

τυ κάπιον καλοκάγαθο άνθροπο πυ θα ίρθε να προσχινίσι στο μοναστίρι.

— Ομορφο περιβολάκι, αλίθια. Κανις δε θα περίμενε τέτια ζυγραφίτσα πάνο ς' αφτον τον αγριόβραχο, ίπε ο κσένος.

Ο καλόγερος κύνισε το κεφάλι-τυ φχαριστιμένος πυ άκυγε να τυ πενύνε το έργο το χεριόν-τυ.

— Βασανίστικα όσο να βρο νερο. Το καλο πυ ι κόπι-μυ πίγανε χαλάλι. Νερο βρέθικε μπόλικο. Μπόλικο κε γλικο. Ετσι γίνικε αφτο το περιβολάκι πυ βλέπις. Περνάο κε γο τιν όρα-μυ, φιτέβοντας, ποτίζοντας. Το χὲρυντε κ' ι κσένι. Ινε ένας κόζμος εδο μέσα ίμερος, ταπινος πυ με νιόθι κε μυ αποδίνι με βνομοσίνι τυς κόπυς-μυ. Σινεννούμαστε τὸσο καλα, αποκρίθικε ο πάτερ Γαβρίλις, σκίβοντας για να κόψι ένα κίτρινο φιλαράκι απο κάπιο λυλὺδι. Επιτα τον οδίγισε στο πιγάδι με τον τενεκεδένιο κυβα, γιριζμένον ανάποδα πὰνο στο σανιδένιο καπάκι.

— Κίτακσε τί βάθος πύχι, ίπε με θαμαζμο.

Εβγαλε κε νερο με τον κυβα κε τυ πρόσφερε να πιι:

— Πιε να δις τι γλικο πΰνε.

Μιλὺσε για το νερο, για τα λαχανικά-τυ, τα λυλύδια-τυ, με σιμπάθια σα να ίτανε πσιχομένα όλα αφτα τα άπσιχα πυ αποτελύσανε τυς μόνυς φίλυς-τυ στον κόζμο.

— Πάμε τόρα να δις κε τιν εκλισια.

Ανεβίκανε μία στενι σκαλίτσα με πολα σκαλάκια σκαλιζμένα στο βράχο. Ενας γκρεμος έχασκε απο κάτο πυ γενύσε ζαλάδα.

— Κίτακσε, ὶπε ο καλὸγερος κε τΰδικσε απσιλα μιαν ικόνα τις παναγιας, πάνο απο τιν πόρτα τις εκλι-

σιας, χαμομένι απο άπιρα, μικρούτσικα, χρωματιστα πετραδάκια.

Σπρόκσανε τι βαρια πόρτα κε μπίκανε. Σκοτάδι μέσα πίσα.

— Στάσυ ν' ανάπσο ένα κερι για να δύμε, ίπε ο καλόγερος.

Στο φος τυ κεριυ πυ το κρατύσε απσιλα ο πάτερ Γαβρίλις πρόβαλε το εσοτεριχο τις εκλισιας, μια βαθια σπιλια μέσα στο βράχο. Νά, το ιερο, κε το τέμπλο με τιν Ορέα Πίλι. Ο καλόγερος ζίγοσε ς' έναν τίχο με το κερι απσιλα.

— Κίτακσε δο, πσιθίρισε.

Μέσα σε κίνο το θαμπόφοτο όπυ όλα πέρνανε μιαν έκφρασι μιστιριόδικι πράβαλε ένας τίχος ζυγραφιζμένος. Θαμπες, διλες προβάλανε ι μορφες τον αγίονε με τα θλιμένα πρόσοπα πάνο στο μαβριζμένο τίχο, κ' ι ιγρασία πΰβγενε απο το βράχο κιλύσε αργα στα κύτελά-τυς σα να ίτανε ο ίδροτας τις στερνις αγονίας. Περίεργο. Σπαθιζμένα όλα τα κορμια τον αγίονε, βγαλμένα βαθια τα μάτια-τυς, πυ στι θέσι-τυς προβάλανε διο βαθιες λακύβες.

— Ο Αγαρινος, ο Αγαρινος, πσιθιρίζι ο πάτερ Γαβρίλις κυνόντας το κεφάλι-τυ μπροστα στ' άγρια σιμάδια πυ αφίσανε ι Τύρκι στο πέραζμά-τυς.

— Να κε το κελάκι μυ, πρόστεσε.

Μια στενι τρίπα μέσα στο βράχο έφερνε απο το εκλισιδάκι στο κελι τυ καλόγερυ πΰπρεπε να σκίπσις για να περάσις. Το κεφάλι ακυμπύσε στο βράχο πυ χρισίμεβε για νταβάνι. Μέσα ς' αφτι τιν τρίπα όπυ δεν έφτανε μια αχτίδα ίλιυ για να ρυφίκσι τιν ιγρασία απο τυς τίχυς, πός ίτανε δινατο να κάθετε άνθροπος; Σα νάνιοσε τιν απορία τυ κσένυ ο καλόγερος πρόστεσε:

— Τριανταπέντε χρόνια βρίσκυμε εδο μέσα εγο

που με βλέπις. Δόκσα-σι ο θεος ποτέ-μυ δεν ίπα κεφάλι.

Λιτο το δίπνο-τυς στο φος τυ λιχναριυ πΰφενκε πάνο απο το μικρο τραπεζάκι. Σαν εκσαιλομένο πια το κορμι τυ καλόγερυ δεν ένιοθε τιν ανάνκι τις τροφις. Ι προσεφχι, τ' όραμα ίτανε γι' αφτόνε στιχία ζοις.

— Μπίκα παλικάρι εδο μέσα κε τόρα ασπρίσανε τα μαλιά-μυ. Ενα μονάχα με νιάζι. Πος δε θα βρεθι κανένας να με παραχόσι στι γις σαν πεθάνο. Φοβάμε μπας κε σαπίσο κε με φάνε τα ποντίκια, αναστέναχσε ο πάτερ Γαβρίλις, μετρόντας ένα-ένα τα κυκια τυ μακριυ κομπολογιύ-τυ.

Επιτα μίλισε για τι ζοί-τυ κε για τα ιστορικα τυ μοναστιριυ που εδο κ'εκατο χρόνια το χτίσανε ι χριστιανι φέβγοντας το λεπίδι τον Αγαρινον. Ο κσένος τον άκυγε σοπένοντας, ρυφύσε τα λόγια-τυ πυ αντιχύσανε ιποβλιτικα μέσα στι βαρια, ιγρι εκίνι ατμόσφερα...

***

Κσίπνισε. Τα μάτια-τυ πέσανε στο λιχνάρι πΰκεγε ακόμα με μια κόκινι κάφτρα στιν άκρι τυ φιτιλιυ. Να ίχε τάχατες φοτίσι; Ιτανε ακόμα νίχτα; Ο πάτερ Γαβρίλις σκιφτος πάνο σ' ένα χοντρο βιβλίο αγριπνύσε ακόμα. Τί να ίτανε αφτο το βιβλίο; Κανένα λιτυργικο βιβλίο, καμια Αμαρτολον σοτιρία, κανένα Πσαλτίρι... Τί να κάνι τόρα; Να κσανακιμιθι, δίσκολο. Ο αγέρας ίτανε πνιγερος, βαρις. Γιατί να μιν πιάσι καλίτερα κυβέντα πάλε με τον πάτερ Γαβρίλι, μιά πυ κι αφτος δεν ίχε ίπνο;

Εβιχσε για να τυ δόσι να καταλάβι πος κσίπνισε. Κσανάβιχσε. Ο πάτερ Γαβρίλις λες κ' ίχε πετρόσι με τα χέρια σταβρομένα στο στίθος, με τα μάτια καρφομένα στο βιβλίο, με τ' άσπρα μαλιά-τυ πυ φένκανε στο φος σαν ασιμένια. Ανανκάστικε να φονάκσι.

— Κάθεςε ακόμα πάτερ;

Ο καλόγερος γίριςε αργα το κεφάλι-τυ κε τα μάτια-τυ τα χονεμένα μέςα στις κόχες φανίκανε βαρια, κυραζμένα.

— Διαβάζο, πςιθίριςε.

— Να ςικοθο να ςυ κάνο ςιντροφια; Δεν έχο ίπνο απόπςε, ίπε ο κςένος κε πετάχτικε απο χάμο.

Πίρε ένα ςκαμνι κε κάθιςε κοντα στο τραπέζι.

— Δεν κιμίθικες; ρότιςε ο κςένος.

— Επεςα κε πάλε ςικόθικα. Ετςι κάνο πάντα. Πέφτο κε ςικόνυμε. Χρόνος ι νίχτα, αποκρίθικε ο καλόγερος.

Τα μάτια τυ κςένυ πέςανε μέςα στο ανιχτο βιβλίο. Ιτανε ένα παλιο, χοντρο βιβλίο, με μεγάλα κόκινα κεφαλέα πυ δίχνανε μορφες ζόον, με μεγάλες σταλαγματιες κεριυ πάνο στα φίλα πυ ίτανε απο πςιλο, φοτερο πετςι, μ'ένα γράπςιμο αςινίθιςτο όπυ τα γράματα κολνύςανε το ένα με το άλο σε μια γραμι ατέλιοτι. Το μάτι τυ κςένυ ένιοςε στι στιγμι πος ίχε μπροστα ένα Βιζαντινο κίμενο. Κςιπάςτικε.

— Μποριс, πάτερ, κε τα διαβάζις αφτα τα γράματα; ρότιςε με χαμόγελο.

Κίνος στίλοςε πάνο-τυ τα μάτια-τυ ζβιζμένα.

— Θα ίμυνα ςοφος α μπορύςα να τα διαβάςο. Υτε τα διαβάζο, ύτε νιόθο τί λένε. Μα αδιάφορο. Εγο τα ςτάνυμε, ρυφάο τιν εβοδιά-τυς. Αφτο μυ φτάνι, ίπε ακυμπόντας χαιδεφτικα το ςκεβρομένο χέρι-τυ πάνο στο βιβλίο.

Ο κςένος άρχιςε να κςεφιλίζι αργα το βιβλίο με τα πέτςινα, μιςοφαγομένα φίλα.

— Για τιν παλια Ελάδα μιλάι, για τυς Αφτοκράτορές-μας, για τιν αγια Σοφια. Αγιο, χριςο βιβλίο πυ μυ γλικένις τις μέρες-μυ, ίπε ο καλόγερος.

Κίνος γίριςε κε τον ίδε απορὸντας. Τίποτις απο αφτα δεν έλεγε το βιβλίο. Βανκέλια μὸνο έκλινε μέςα κε τροπὰρια ςε αρχέα γλόςα. Ενα παλιο βιβλίο με Βιζαντινυς χαραχτίρες απο τα πιο ςινιθιζμένα.

— Μυ τὅπε μένα ο γέροντάς-μυ. Το βιβλίο αφτο ίνε θιςαβρος ανεχτίμιτος.

Να τυ φανερὸςι τιν αλίθια, να τονε βγάλι απο τι γλικια αφτι πλὰνι πυ ζὺςε τόρα χρόνια, να τυ κςιγίςι πος ο θιςαβρός-τυ, το χαμάρι-τυ, δεν ίτανε παρα μια κινι πέτρα, ίτανε ι πρότι ςκὲψι πυ τὒρθε ςτο νυ. Μα έφριχςε ςτι ςκέψι πος μπορύςε να πάρι ςτο λεμό-τυ άκςαφνα το διςτιχιζμένο αφτο πλὰζμα πὒχε διμιυργίςι τιν εφτιχία-τυ πὰνο ςτο ψέμα. Οχι τέτιο ένκλιμα δε θὰχε τι δίναμι να το κάνι.

— Διάβαςέ-μυ ένα κομάτι να δροςιςτο, παρακάλεςε ο καλόγερος.

Κίνος κάνοντας πος διαβάζι άρχιςε να τυ απανκέλι κομάτια απο το Σοφοκλι πυ τα διατιρύςε ςτι μνίμι-τυ.

— Τί λόγια! Πός μοςκοβολάνε ςαν τα λυλύδια.

— Συ βρίςκυντε κι άλα βιβλία, πάτερ; ρότιςε ο κςένος γιρίζοντας αλυ τιν κυβέντα.

Ο καλόγερος έφερε το δάχτιλο ςτο κύτελό-τυ.

— Κάτι θαρο βρίςκετε μέςα ςε κίνι τιν τρίπα, α δε ςαπίςανε απο τιν ιγραςὶα. Μα τί να τα κάνις. Ολα αφτα δεν ακςίζυνε τίποτις. Εδο, εδο ίνε ο θιςαβρος.

Κίνος τον άφιςε να λέι κε τράβιχςε προς το ντυλαπάκι, μια μικρι τρίπα μέςα ςτο βράχο. Ιτανε περίεργος να γνορίςι τα βιβλία εκίνα πυ ςαπίζανε ςτιν ιγραςία.

Μυχλιαζμένα, ςάπια τα φίλα αναδίνανε μια δινατι κςινι μιρυδια πυ χτιπύςε ςτι μίτι.

— Τα βλέπις; Δε ςυ τὅπα πος δεν ακςίζυνε τίποτις; ίπε ο καλόγερος βλέποντας τα βιβλία πάνο ςτο τραπεζάκι.

Ο χσένος τράβιχσε μπροστά-τυ ένα διδλίο πυ ι μύχλα ζογράφιζε πάνο στα φίλα-τυ πρασινόλεφκες βύλες. Μέσα στα διο χοντρα χαρτόνια, πυ χρισιμέδανε για χσόφιλο, δεμένα με χοντρυς, χσεφτιζμένυς σπάνκυς, το βιδλίο λες κ' ίτανε ένας νεκρος απλομένος στιν κάσα-τυ. Πιό; ίρθε να ταράχσι τον ίπνο τυ νεκρυ; Τὶ ζιτύ,ανε απο αφτον; Γιατί δεν τον αφίνανε ίσιχο όσο να σαπίσι τελιοτικα;...

Ο καλόγερος γιρίζι αλυ το πρόσοπό-τυ αδιάφορα. Ο χσένος διαβάζι. Ρυφάι, τρόι τις σελίδες λέμαργα. Διαβάζι κ' ίνε εφτιχιζμένος. Βρίσκετε τόρα μπροστα σε μιαν αποκάλιπσι πυ δεν τινε φανταζότανε. Ενας κενύργιος, άγνοστος σινγραφέας, πρόβαλε μπροστά-τυ, ὲνας πιιτις απο τυς πιο αγαπιμένυς το Μυσον!

Πετάγετε απάνυ, αρπὰζι το χέρι τυ καλόγερυ κι αρχίζι να το γιομὶζι φιλια, τρελος απο τι χαρά-τυ για τιν ανέλπιστι ανακάλιπσι. Κίνος τονε κιτάζι με απορία. Τί έπαθε; Μιν τρελάθικε ὰκσαφνα;

— Μα πός; τί τρέχι; ροτάι.

— Ενας κενύριος, ἀγνοστος πιιτις κρίδετε μέσα σ' αφτο το σὰπιο, το σαρακοφαγομένο διβλίο, ένας πιιτις πυ θα μας δοκσάσι, φονάζι ο χσένος σικόνοντας απσιλα το βιδλίο σα λάβαρο.

Ο καλόγερος ρίχνι μια δισταχτικια ματια στο διδλίο σα να δισκολέδετε να πιστέπσι τέτιο πράμα.

— Δε μυ διαδάζις ν' ακὺσο κε γο, τί λέι αφτο το διβλίο; λέι.

Ο χσένος αρπάζι το χερόγραφο κι αρχίζι ν' απανκέλι δινατα, μυσομένα. Στίχι εροτικι ιγρι, μαλακι πυ γενὺνε ιδονικες ανατριχίλες με τιν ομι αλιθινι γλόσα-τυς.

Τρομαγμένος ο καλόγερος τυ πιάνι το χέρι πυ κρατύσε το βιδλίο.

— Πάπςε για το θεο, μιν προχορας. Σκέπςυ πυ βρίςκεςε. Θα πέςι ο βράχος να μας πλακόςι, πςιθιρίζι τρέμοντας.

Μα κίνος αναμένος τόρα ύτε θέλι ν' ακύςι. Θέλι να ρυφίκςι ος τι ςτερνι ςτάλα το δινατο πιοτο πυ τυ προςφέρι ο πιιτις, να νιόςι το έμα-τυ ν' ανάδι μέςα ςτις φλέβες-τυ μ' ένα μεθίςι Διονιςιακο.

Ο καλόγερος κλίνι τα μάτια-τυ με φρίκι. Δε θέλι ν' ακύςι. Αφτο πυ παθένι αφτος τόρα ίνε βέβεα μια ςατανικι ενέργια... Αξαφνα αρπάζι το βιβλίο-τυ, το δικό-τυ βιβλίο κε το ςικόνι απςιλα ςαν ένα ςταβρο μπροςτα ςτο ςατανα πυ έρχετε για να τον πιράκςι.

— Κςορκιςμένος νἄνε ο πιιτίς-ςυ κε τα λόγια-τυ. Νά! Αφτο ίνε βιβλίο, φονάζι.

Ο κςένος δεν μπόρεςε να κρατιθι. Μεθιςμένος για τι μεγάλι ανακὰλιπςί-τυ, άρπακςε το μαχέρι τις αλίθιας κε το βίθιςε βαθια ςτιν καρδια τυ καλόγερυ.

— Ε άκυςέ-το λιπον κε μάθε-το, πάτερ απο μένα πυ κςέρο. Το βιβλίο-ςυ δεν ακςίζι τίποτις. Ινε ένα κινο βιβλίο πυ ςαν κι αφτο έχυμε άπιρα. Κε να το πετάκςις, δε χάνις τίποτις, φόνακςε.

Ο καλόγερος απόμινε με το ςτόμα ανιχτο, άνθροπος ίτανε αφτος ί ο ςατανας μεταμορφομένος;...

***

Χιονίζι. Κςαπλομένος ο πάτερ Γαβρίλις δίπλα στο παραγόνι βλέπι τι φοτια πυ κέι χαρύμενα... Ζόςε τόςο εφτιχιςμένα κε τόρα παράδερνε ςε μια μάβρι αφιβολια. Ετςι λιπον; Αλίθια λιπον πός το βιβλίο-τυ δεν ακςίζι τίποτις; Πςέματα λιπον τὖπε ο γέροντάς-τυ; Δεν ίκςερε κίνος κ' ίκςερε καλίτερα ο κςένος; Μα ο κςένος ίνε ςοφος. Κε με αφτο τί; Θ' αφίςι αφτος το φίλο-τυ,

θ' αρνιθι το σίντροφὸ-τυ τόρα στα τελεφτέα; Οχι! Αφτος δεν αρνιέτε το φίλο-τυ. Πσέματα λέι ο κσένος με τις σοφίες-τυ, δεν κσέρι τι λέι. Καταραμένι ι στιγμι πυ πάτισε το πόδι-τυ στο μοναστίρι... Κε να σιλογιέτε πός μέσα στο κελί-τυ κρίβι ακόμα τον οχτρο, το φίδι πυ τον εδάνκοσε. Νά! Εκι στι γονια πεταμένο βρίσκετε ακόμα το βιβλίο τυ κσένυ. Σιχένετε κε να το πιάσι στα χέρια-τυ. Κε κίνος φέβγοντας τυ παρίνκιλε να το προσέχι σαν τα μάτια-τυ όσο να κσαναγιρίσι. Ακυς εκι;

Ζιγόνι στο μέρος πυ κίτετε το χερόγραφο κι αρχίζι να το τσαλαπατάι με όλι τι δίναμι τυ ποδιύ-τυ.

— Μα όχι. Αφτος θα κσαναγιρίσι, πσιθιρίζι. Χριάζετε κάτι άλο, κάτι τελιοτικο.

Σιλογιέτε... Ι φοτια κέι στο τζάκι, όκσο το χιόνι ιπσόνετε σιοπιλο.

— Ας κοπιάσι λιπον τόρα να καμαρόσι τον πιτί-τυ, λέι άκσαφνα.

Ιχε πάρι πια τιν απὸφασί-τυ. Αρπάζι το χερόγραφο με τις άκρες τον δαχτιλιόν-τυ για να μι μολεφτι κε το αφὶνι να πέσι στι φοτια. Στάχτι το χερόγραφο!

Ζβίνι ι φοτια κι αφτος σαρόνι, γλίφι το τζὰκι για μι μίνι ύτε σπιρι στάχτι... Ανίγι τιν πόρτα. Οκσο σκοτάδι πιχτο. Κάνι τρις φορες το σταβρό-τυ κι αφίνι τι στάχτι να σκορπιστι πάνο στο άσπρο χιόνι.

ΣΤΙ ΡΙΖΑ ΤΥ ΒΥΝΥ.

Ιτανε μία πολιτία, μια πολιτία ατέλιοτι, μέσα στα βάθια τις Ανατολις — έτσι άρχισε ο γέρος με τ' άσπρα μαλια να λέι μ' έναν αργο, θλιβερο τόνο, τιν όρα τυ τριανταφιλένιυ διλινυ, πυ ο ίλιος κόκινος, λάγνος, κσαπλονότανε πάνο σε ροδοστρομένο κρεβάτι για το μεθίσι τις νίχτας.

Διστιχιζμένι πολιτία! Ενα θεόρατο βυνο ίσαμε τα μεσούρανα, βαρι, μυνκο, σινεφιαζμένο πάντα, καταχνιαζμένο, τις έκριβε τον ίλιο, το φοτινο, το ζεστο, το γλικο ίλιο. Απο μακρια δε φενότανε παρα μια πιχτι μαβρίλα πυ σκόρπιζε ένα μάβρο ίσκιο σε όλι τιν πολιτία. Τα δέντρα στιν πολιτία αφτι φτάνανε ος ένα ίπσος κε κι σταματύσανε για πάντα, δίχος ορμι μέσα-τυς, δίχος τυς γενέυς χιμυς πυ τρέφυνε τι ζοι.

Δεντρι απσιλο, γενέο, κανένα, παντυ δεντράκια, χαμιλα, μαραμένα πυ σκίβανε στο φίσιμα τυ ανέμυ το κεφάλι-τυς τρομαγμένα, με λίγες ριζύλες αναχλα-αναχλα ριζομένες στι γις. Τα ζόα μικρόσομα, κατσυφιαζμένα, λιπόσαρκα, το νερο θολο, κόκινο σαν έμα, το δεντρον ι καρπι σαπιζμένι, σκυλικιαζμένι, το χόμα τις γις άγονο, πετρόδικο, ι άνθροπι όλι κοντι, κίτρινι, κοκαλιάριδες, με

μάτια μεγάλα, γυδιαζμένα, ζβιζμένα, με χίλια κόκινα κσερα, διπσαζμένα. Ι χόρα όλι γιομάτι απο βάλτυς, κε μέσα στα βαλτονέρια σκύζανε τα βατράχια κε κολιμπύσανε λογιό-νε-λογιόνε σκυλίκια, ενο απάνο απο το μολιζμένο αγέρα πετύσανε μυνκα κάτι μεγάλα, περίεργα μαμύνια με πράσινα φτερα κε με φαρμακερο κεντρι, πυ κεντρόνανε τυς ανθρόπυς κε φέρνανε τις θανατερες αρόστιες. Ι μανάδες γενύσανε μισερα τα πεδιά-τυς, ι μίτρες τ' απορίχνανε πριν το κερο, ί φτάνανε σε μιαν ιλικία κε πεθένανε σαν τα λυλύδια πυ τα κέι το χιμονιάτικο κσεροβόρι κε πέφτυνε μαραμένα κ' ίτανε όλι ι χόρα το πιο πολι γιομάτι απο γέρυς, γριες κε σακάτιδες. Ι γις κσερνύσε το σπόρο πυ τις ρίχνανε ί τονε κρατύσε άγονο στ' άροστα λαγόνια-τις κε το πσομι ίτανε λιγοστο κε φαρμακεμένο. Κάθε μέρα ι πολιτία αντιβύιζε απο τα κλάματα το μανάδονε για τα πεδια πυ τα διπλάρονε ο χάρος, ενο ι γέρι βυβι πέρνανε το δρόμο με τιν τσάπα στον όμο, για το χοράφι το άγονο. Κσένος κανις δε ζίγονε στιν χόρα τιν καταραμένι κ' ι πολίτες εκίνις τις πολιτίας δεν ίχανε καρδια κε ποδαράκια να τραβίκσυνε πάρο όκσο, μακρια απο τυς βάλτυς κε το βυνο, το θεόρατο πυ τυς έκριβε εόνια τον ίλιο, το φοτινο, το ζεστο, το γλικον ίλιο.

Με τιν αθόα πεδιάτικι φαντασία-μυ φαντάστικα πος κάπια μεγάλι αμαρτία θα ίχανε κάνι κι ο θεος τυς τιμορύσε έτσι σκλιρα, κρίβοντάς-τυς τον ίλιο.

— Οχι — μυ αποκρίθικε ο γέρος κε χαμογέλασε. Στιν κορφι τυ βυνυ κατικύσε ένας δράκος. Κάποτε ο δράκος ίχε ζιτίσι για γινέκα-τυ τιν πρότι αρχοντοπύλα τις χόρας, δεν τυ τινε δόσανε για γινέκα, κι απο τότε κε κίνος σκλιρος κι ανελείμονος, θρονιάστικε στιν κορφι τυ βυνυ κι απο τιν κορφί-τυ κσαπολνύσε απάνο στιν

πολιτία όλα τις γις τα κακα πυ κάνυνε τι ζίσι τον ανθρόπον πιχρι. Αφτος δεν άφινε τον ίλιο να πιδίσι απάνο απο τιν κορφι τυ βυνυ, αφτος φαρμάκεβε το σπόρο μέσα στις μίτρες το γινεκον κε φισύσε τι φαρμακιάρικί-τυ ανάσα απάνο σε όλι τι χόρα. Τ' αναστενάγματα το μανάδον πυ μπορύσανε κε τιν πέτρα να ραγίσυνε, δε φτάνανε ος τ' αφτια τυ σκλιρυ δράκυ, κ' άνθροπι δεν τυς βαστύσε ύτε τα μάτια να σικόσυνε προς τιν κορφι τυ βυνυ. Πάντα χάμο να κιτάζυνε κε πάντα ζαλιζμένι απο τιν τρομάρα. Πόδι ανθρόπινο δεν ίχε πατίσι ποτε το βυνο κίνο κι ο νύς-τυς δεν το χορύσε πος μπορύσε ποτε άνθροπος όχι στιν κορφι μα ύτε κε στα ριζια τυ βυνυ να ζιγόσι. Ζύσανε έτσι με το φαρμάκι στιν πσιχι κ' ι κάθε μια γενια κλιροδοτύσε στιν άλι τιν πίστι-τις για το δράκο πυ τρεφότανε με το έμα τις διστιχιζμένις εκινις φιλις.

Ακσαφνα μια μέρα παρυσιάστικε ένας κσένος στι χόρα μ' ένα μεγάλο, απσιλο ραβδι στο χέρι. Ενας λεβεντονιος, με μεγάλα γαλανα μάτια πυ καθρεφτίζανε όλι τι λαμπεράδα μιας μεγάλις ολόφοτις πσιχις. Απο πύ ίτανε φερμένος ο κσένος; Τί ίρθε να κάνι στι διστιχιζμένι πολιτία; Ο κσένος με τα μεγάλα φοτερα μάτια, στάθικε μια μέρα ανάμεσα στο αποχαβνομένο πλίθος κε μίλισε έτσι πονετικα, λόγια παράκσενα. «Ιρθα να σας σόσο. Εγο θα σας σόσο απο το δράκο, εγο θα σας κάνο να ιδίτε τον ίλιο».

Το πλίθος το χαβνομένο, τον κίτακσε απορόντας, κ' έπιτα όλι μαζι φονάκσανε βραχνα, φοβιζμένα:

— Εσι, εσι; Κε πιός ίσε εσι πυ θα μας σόσις;

Ο κσένος κύνισε το κεφάλι-τυ κε χαμογέλασε.

— Εγο, νέ εγο. Ιμε ένας κσένος, ένας κσένος εγο ίμε φερμένος απο μακρια. Σας σιμπόνεσε ι πσιχί-μυ κ' ίρθα να σας σόσο.

Κίνι κιταχτίκανε αναμετακσί-τυς κε τα χίλια-τυς πσιθιρίσανε διλα: «Να μας σόσις; Κε πός;»

— Θ' ανεβο στο βυνο κε θα σκοτόσο το δράκο!

Σκάσανε κάτι χοντρα γέλια. Μα κίνος περίφανος, ατάραχος κσαναίπε.

— Νε θ' ανεβο στο βυνο κε θα σκοτόσο το δράκο.

Στα λόγια αφτα μέσα διχνότανε μια πσιχι πλιμμιρισμένι απο ατέλιοτι σιμπάθια. Το πλίθος όλο κε γελύσε βραχνα, ζοόδικα.

— Ανθρόπινο πόδι δεν πάτισε ύτε στα ριζια τυ βυνυ κε πός εσι θ' ανεβις στο βυνο; ίπε ένας γέρος ασπρογένις, κυνόντας θλιβερα το κεφάλι-τυ.

Ο κσένος κσαναίπε, με μια θεοτικια περιφάνια στιλόνοντας τα μάτια-τυ σε κάπιο μακρινο σιμάδι σα να ονιρεβότανε.

— Εγο θ' ανεβο ος τιν κορφι τυ βυνυ κε θα σκοτόσο το δράκο.

— Ινε χιλιάδες μίλια απο δο το βυνο, ίπε ο γèρος

— Ας ίνε.

— Κανις δεν κσέρι το δρόμο.

— Θα τονε βρο εγο.

— Ο δράκος τρόι ανθρòπυς.

Ο κσένος κύνισε αδιάφορα το κεφάλι-τυ.

— Κ' εγο ένας απο αφτυς.

Ο γέρος τονε κίτακσε στα μάτια.

— Τί ζιτας; τονε ρότισε.

— Να σας σόσο, αποκρίθικε κίνος χτιπόντας δινατα το πόδι-τυ χάμο.

— Πιός σε προσκάλεσε;

— Κανις. Μόνος-μυ ίρθα. Μ' έφερε ι πσιχί-μυ έος εδο, ι καρδιά-μυ μύφεκσε να βρο το δρόμο απο τι μακρινι πατρίδα-μυ έος κι χόρα-σας.

— Δε ς' έχυμε ανάνκι. Να φίγις! φόναξε το πλίθος κε μια βυι πνιχτι ιπςόθικε κάτο απο το ςινεφιαζμένο, το μολιβένιο υρανο.

— Καλα! Φέβγο! Καλι αντάμοςι μια μέρα!

Τον ίδανε να φέβγι με μια λιπιμένι περπατιςια. Τί άνθροπος! Δεν ίτανε αφτος ςαν τυς άλυς ανθρόπυς! Ι ματιά-τυ αφτονυ έςκιζε το ςκοτάδι ςαν αςτραπι κε τα λόγια-τυ ίτανε βαρια ςα μολίβι.

Σε λίγο έπαπςε κάθε λόγος για τον παράκςενο αφτον κςένο. Σίνεφο ίτανε κε πέραςε. Ι ζοι ςτι διςτιχιζμένι πολιτία κιλύςε ςα μάβρο ποτάμι. Το βυνο κςακολυθύςε ν' απλόνι πάντα το μάβρον ίςκιο-τυ, τα νερα ςτις λίμνες πραςινίζανε πάντα ςάπια, μαμύνια φαρμακερα τςιμπύςανε τυς ανθρόπυς, ι άνθροπι όλι περπατύςανε ςκιφτα κε ςε κάθε περπατιςια κςέφεβγε κ' ένα βονκιτο μέςα απο τα ςτίθια-τυς.

Περάςανε χρόνια κε χρόνια. Κάποτε ακύςτικε μια φονι.

— Κάπιος έρχετε!

Ολι μαζοχτίκανε να ιδύνε πιός ίνε. Μα τα μάτιατυς απο το αδιάκοπο ςκίπςιμο ίτανε κοντόφοτα κε δεν κςεχορίζανε απο μακρια. Ο κςένος ζίγοςε κε χερέτιςε. Δεν τυ αποκριθίκανε μα κυνίςανε το κεφάλι-τυς. Ιτανε ένας γέρος. Αςπρα τα μαλιά-τυ, άςπρα τα γένια-τυ μα το βλέμα-τυ φοτερο, πλατι. Θα ερχότανε απο μακρια. Τα πόδια-τυ γιμνα, πλιγιαζμένα, τα ρύχα-τυ κυρελιαζμένα, τα μαλιά-τυ μακρια, ανακατομένα, αχτένιςτα απο κερο. Το πρόςοπό-τυ γαλίνιο μα βαθια αβλακομένο, το κύτελό-τυ πλατι, άςπρο, ςινεφιαζμένο. Απο πύ ερχότανε; Τί ίρθε να κάνι;

Ο προτόγερος βγίκε τότε μπροςτα απο τυς άλυς κε τονε ρότιςε.

— Πιός ίςε κςένε; Τί θέλις στι χόρα-μας;

— Δε με γνορίζετε; Κιτάκςτε-με καλίτερα, τυς αποκρίθικε καλόκαρδα.

Τονε κιτάκςανε καλα-καλα.

— Δε σε γνορίζυμε; Τί ίρθες να κάνις στι χόρα-μας; ίπε ο προτόγερος με τιν απαλάμι πάνο απο τα μάτια-τυ, καμπυριαςτος.

Ο κςένος αλαφρογέλαςε φχαριςτιμένα.

— Ιρθα να ςας ςόςο! Ανέβικα ος τιν κοριφι τυ βυνυ!

Κιταχτίκανε όλι με απορία.

— Εςι, εςι μπόρεςες κι ανέβικες ος τιν κοριφι; ροτίςανε

— Περπάτιςα χρόνια κε χρόνια, τα πόδια-μυ πλιγιάςανε, τα γόνατά-μυ λιθίκανε στο φαρμακερο ανίφορο. Κ:εκίνιςα νιος κε κατεβένο τόρα γέρος με άςπρα μαλια. Δε με θιμάςτε; Κιτάκςτε-με λιπον καλίτερα.

Ενας γέρος τότε τον αναγνόριςε.

— Α! ίςε ςι; Πός κατάντιςες έτςι; Μα πός γίνετε αφτο; Ινε μπορετο τέτιο θάμα;

— Κι ο δράκος, ο δράκος με τα μεγάλα κοφτερα δόντια; ρότιςε ο προτόγερος.

Ο κςένος γέλαςε δινατα κε κίτακςε περίφανα κατα το βυνο.

— Πςέματα, όλα πςέματα! Κανις δράκος δεν κατικι στο βυνο. Το γίριςα όλο πέρα-πέρα. Κανένα δράκο δεν ίδα. Μα ίνε κι πίςο απο το βυνο μια χόρα θεοτικια για να ριζόςετε κενύργια πολιτία. Εκι ο ίλιος βλογάι τι γις, εκι ο υρανος ίνε γαλάζιος, ο αέρας διάφανος, τα πυλια κελαιδύνε στα δέντρα, πυ ιπςόνοντε πράςινα, γιγαντένια. Ελάτε, γρίγορα να φίγυμε απο τιν καταραμένι αφτι πολιτία κε να χτίςυμε εκι κάτο μια νέα πατρίδα. Εμπρος. Ελάτε απο πίςο-μυ.

Εκανε λίγα βίματα. Κανι; δεν κυνίθικε απο τι θέςι-τυ. Σα χαβνομένι ςτεκόντανε όλι κε τον κιτάζανε. Να καταλάβανε τάχα τί τυς ίπε; Τυς κςαναμίλιςε.

— Ελάτε, ελάτε, κυνιθίτε.

Ακύνιτι όλι τυς.

— Ελάτε. Λιπιθίτε τον εαφτό-ςας, τα πεδιά-ςας. Μια χόρα βλογιμὲνι καρτεράι να ςας χαρίςι όλυς τυς θιςαβρύς-τις.

Μιλια όλι. Ο κςένος τυς κίτακςε ςιοπόντας. Μια ὰπιρι ςιμπονια ςκέπαζε το πρόςοπό-τυ. Το κύτελό-τυ φενότανε πιο ςινεφιαζμένο τόρα.

Ακςαφνα ςικόθικε μια βυι μέςα απο το πλίθος.

— Πςέματα, πςέματα! Ο άνθροπος αφτος ίνε απατεόνας πυ ίρθε να μας χαλάςι τιν πίςτι-μας, τιν πατροπαράδοτι. Νέ. Ζι ο δράκος, κι όπιος λέι πος δε ζι, ὶνε απατεόνας, βροντοφὸνιςε ένας γέρος, κυνόντας απςιλα τι μαγκύρα-τυ ςτον αγέρα.

— Στυς κριτὰδες, ςτυς κριτὰδες, φόνακςε το πλίθος κε ςαν κίμα πυ το φέρνι ο άνεμος κυνίθικε κατα τον κςένο με κακυς ςκοπυς.

Τότε ο προτόγερος ςτάθικε μπρός-τυ κε ίπε:

— Μι, μι, κανις να μιν τον πιράκςι. Να τονε φέρυμε ςτυς κριτάδες, κ' ι κριτάδες θα τονε δικάςυνε.

Τονε φέρανε ςτυς κριτάδες. Το πλίθος ςτάθικε γίρο με ςεβαζμο. Ο κςένος ςτάβροςε με περιφὰνια τα χέρια ςτο ςτίθος ςα νἄθελε να προςεφχιθι κε βίθιςε τι ματιά-τυ ςτο ανθρόπινο κίνο κίμα πυ το ανατάραζε ο άνεμος τις οργις. Ι κριτάδες αςπρομάλιδες, ςκιφτι, απο ενα απςιλο ραβδι κρατὸντας ο καθένας ςτο χέρι-τυ, καθόντανε απάνο ςε κάτι μεγάλες, πραςινιζμένες, ιγρες πέτρες αντι για ςκαμνια.

— Ζίγοςε, ίπε τυ κςένυ ο πιο γέρος.

Ο κσένος προχόρισε ένα βίμα μπροστα ατάραχος, περίφανος. Μια λίπι μοναχα έδιχνε το πρόσοπό-του σαν κίταζε το πλίθος που μύνκριζε γίρο-του.

— Κσένε, ίρθες να μας χαλάσις τιν πίστι-μας, τιν πίστι ενος λαυ, που μας τιν κλιρονομίσανε ι πρόγονί-μας που ίνε θαμένι ς' αφτι τι χόρα, τιν ποτιζμένι με τα δάκριά-μας. Τί λες; Πές-μας; Πιστέβις στο δράκο;

— Οχι, αποκρίθικε ο κσένος κε κύνισε το κεφάλι-του λιπιτερα.

— Γιατί; κσαναρότισε ο γέρος.

— Πός να πιστέπσο αφυ δεν τον ίδα; Το βυνο το γίρισα απο άκρι σε άκρι. Δράκος πυθενα. Μια μακαριστι χόρα όμος σας περιμένι έκι απσιλα. Αφίστε γλίγορα τιν καταραμένι αφτι πολιτία πριν κι ο τελεφτέος απο τι γενιά-σας τι φαρμακοποτιζμένι πέσι νεκρος, κι αφανιστι όλι ι γενια! Ακύστε-με! Το καλό-σας θέλο! Ασπρίσανε τα μαλιά-μυ όσο ν' ανεβο το βυνο κε τα πόδια-μυ πλιγιάσανε μέσα στ' ανκάθια. Χάρι πρέπι να μυ χροστάτε πυ σας έβγαλα απο τιν πλάνι. Φίγετε το γλιγορότερο απο εδο.

Για μια στιγμι το πλίθος στάθικε βυβο. Το βυνο βιθιζμένο σε μάβρι καταχνια άπλονε σα σάβανο απάνο στιν πολιτία το μάβρον ίσκιο-τυ, κι ο υρανος μολιβένιος, χαμιλος πλάκονε τις πσιχες ενο ο βοριας ράντιζε τα πρόσοπα με χοντρες στάλες παγομένο νερο.

— Ι γονιί-μας πιστέβανε. Κε μις πιστέβυμε, ίπε βραχνα ο γέρος.

Ο κσένος σοπύσε ατάραχος. Επιτα ίπε:

— Λιπιθίτε τον εαφτό-σας, τα πεδιά-σας, τι φιλί-σας.

Ι φονί-τυ ίτανε τριφερι κ' ίχανε έναν προφιτικο τόνο τα λόγια-τυ. Ο γέρος έσκιπσε ακόμα πιο πολι το κεφάλι-τυ σιλογιζμένος, έμινε κάμποσι όρα αμίλιτος κ'έπιτα ίπε με κρία φονι.

— Λιπον πρέπι να πεθάνις!

Το πλίθος ακύοντας τιν ποθιτι λέχςι αντιβούιξε.

— Να πεθάνι, να πεθάνι!

Ο βοριας πυ ςφίριχςε κίνι τι ςτιγμι ςτρινκα πίρε τιν πικρι τι λέχςι κε τιν έφερε μακρια με κριφι χαρα. Ο κςένος γέλαςε κιτάζοντας πονετικα το πλίθος.

— Λιπίςυ τι ζοί-ςυ, κςαναίπε ο γέρος.

Ο κςένος γέλαςε πάλι πιο δινατα.

— Λιπάμε για ςας, για τι ζοί-ςας, πυ ςε λίγο δε θα βρίςκετε ύτε ένας απο ςας, ίπε ίςιχα με άπιρι θλίπςι.

— Να πεθάνι, να πεθάνι ο άπιςτος, υρλιότανε ςτρινκα το πλίθος.

Ο κςένος γίριςε κε τυς έριχςε μια ματια. Μολίβελιοτο ίτανε ι ματιά-τυ κε ςα ζεςταμένι χαμιλόςανε όλι τυς τα κεφάλια.

— Καλο, αδέρφια-μυ, θέλιςα να ςας ςάνο. Γιατί να πεθάνο;

— Να πεθάνι, να πεθάνι, μύνκριςε το πλίθος.

Ο κςένος γέλαςε κε ςτάβροςε πάλε τα χέρια. Απο κίνι τι ςτιγμι δεν κςανάνιχςε πια το ςτόμα-τυ να πι λέχςι.

— Κρεμάςτε-τον απο τον κςερο τον πλάτανο, ίπε ο προτόγερος κε ςικόθικε όρθιος για να φίγι. Ι άλι τον ακολυθίςανε ςκιφτι ακυμπόντας ςτα πςιλα ραβδιά-τυς.

Το κίμα τυ λαυ κςεχίθικε ς' όλι τιν πολιτία...

Ι πένθιμι ςινοδία με τον κςένο ςτι μέςι, ατάραχο πάντα, με το κύτελο μόνο πιο πολι τόρα ςινεφιαζμένο, προχορύςε προς τον κςερο τον πλάτανο, όκςο απο τιν πόλι. Ζίγονε να βραδιάςι κ' ι νιχτερίδες λαλύςανε ςτρινκα πάνο απο το κεφάλι τυ κςένυ. Ο ίςκιος κατέβενε απο το βυνο να ςαβανόςι τιν πολιτία ςτον χυραζμένο

ίπνο τις νίχτας κι ο άνεμος έφερνε το μακρινο βυιτο τον κιμάτον, κινιγιμένονε στο άγριο πέλαγος.

Σα φτάςανε στον κςερο πλάτανο, ο κςὲνος χαμογέλαςε πάλε.

— Εχετε για, αδέρφια-μυ, ίπε κι ανέβικε πικραμένος στιν χρεμάλα πυ τον περίμενε, δεμὲνι ς' ένα χοντρο κςερο κλάδο.

Ο πλὰτανος τινάχτικε ςαν τρομαγμένος στο βάρος τυ κορμιυ, κ' ὲνα πυλάκι κυρνιαζμένο κάπυ φτερύγιςε τρομαγμένο, μακρια...

Φίγανε φχαριςτιμένι για το έργο-τυς...

Σιγαλια μέςα στι μάβρι εριμια πυ πάγονε τιν πςιχι.

Μα νά. Περπατιςιες διλες ακύγοντε. Ενα πεδι ος δόδεκα χρονον πετάχτικε μέςα απο τιν κυφάλα ενος δέντρυ, όπυ ίτανε τριπομένο. Γλίγορα-γλίγορα ανεβένι στον πλάτανο, βγάζι ὲνα μαχεράκι απο τον κόρφο-τυ κι αρχίζι βιαςτικα να κόβι το ςκινι τις θιλιας.

Το κορμι πέφτι κάτο βαρι, ζεςτο ακόμα. Ζι ακόμα. Το πεδι κολάι τα χίλια-τυ ςτο στόμα τυ κςένυ.

— Πατέρα — τυ λέι τρομαγμένο — δίκςε-μυ το δρόμο, πυ μπορι ν' ανεβι κανις στο βυνο.

Το πρόςοπο τυ κςένυ γίνετε ιλαρο ςαν κάπιο μιςτικο φος να τυ γλικένι τις ιςτερνες στιγμές-τυ. Ι ματιὰ-τυ ανκαλιάζι το πεδι κε δίχνοντας με το δάχτιλό-τυ προς κάπια διέφθιςι, κλίνι ςιγα-ςιγα τα μάτια-τυ για πάντα...

Ο μὰβρος ίςκιος τυ βυνυ ςκεπάζι το νεκρο, ο άνεμος πςέλνι το μιρολόι, κε τα κςερα κλαδια τυ γέροπλάτανυ δέρνοντε θλιβερα απο πάνο-τυ...

ΘΟΔΟΡΑ

Ι

Ι χαμπάνα τις εχλισιας σίμανε το τέλος του εσπερινου, αργα, χουραζμένι, αιδιαζμένι να λέι ολοένα τα ίδια χε τα ίδια, όταν ι Θοδόρα άνιχσε τιν οχσόπορτα του σπιτιυ χε βγίχε στο δρόμο. Ιχε σαν πάντα τιλίχσι το χεφάλι-τις μ' ένα άσπρο τσεμπέρι, χε περπατύσε σχιφτι, με τα μάτια χολιμένα στι γις ενο το άσπρο σιδερομένο τσεμπέρι, χρεμαζμένο στα πλάγια, ιπσονότανε σαν τίχος δίπλα στα μάτια-τις, για να μιν αφίνι να βλέπι τις αμαρτίες του δρόμου. Σε λίγο ανέβενε τα μαρμαρένια σχαλια τις εχλισιας.

— Τόρα έρχεσε; Σχόλασε, τις ίπε ο χαντιλανάφτις που μετρύσε τιν πύλισι του εσπερινου πίσο απο το πανχάρι.

— Εδο ίνε ο παπας; ρότισε χίνι δίχος να σιχόσι τα μάτια-τις στον χαντιλανάφτι.

— Μέσα στο ιερο. Ντίνετε. Τί τρέχι; Τονε ζιτύνε πυθενα; ρότισε χίνος με τιν ελπίδα πος αν χαλύσανε τον παπα σε χανένα σπίτι, χάτι μπορύσε να τσιμπίσι χι αφτος.

Δεν του αποχρίθιχε χε προχόρισε αργα προς το

ιερο. Σε λίγο φάνικε κε ο παπας να βγένι απο τι δι-πλανι πόρτα του ιερυ. Τις έριξε μια ματια.

— Τί έχυμε κιρα; θέλις τίποτα; ρότισε.

— Να ξομολογιθο, δέσποτα, ψιθίρισε κίνι διλα.

Ζίγοσε ο παπας, ακύμπισε σ' ένα στασίδι ενο εκίνι έσκιβε το κεφάλι μπροστά-τυ.

— Ο αφεντικός-μυ... άρχισε να λέι κε στάθικε σα να φοβότανε να προχορέσι.

«Ο αφεντικός-τις... Τί έχι με τον αφεντικό-τις; Αν ίτανε επιτέλυς νέα, όμορφι... Μα αφτι έχι περα-σμένα τα σαράντα κε το μύτρο-τις...» σιλογίστικε ο παπας

— Οστε ο αφεντικός-συ; Για ν' ακύσυμε λιπον.

Χαμίλοσε πιο πολι το κεφάλι-τις σα να τινε βάρε-νε το κρίμα.

— Τον ίδα, τον ίδα... ψιθίρισε κίνι κ' ι φονί-τις πνίγικε μέσα στο λαρίνκι-τις.

Σίγυρα το κρίμα-τις θα ίτανε μεγάλο. Μιν αμάρτισε; Τί σιμένυνε τα χρόνια. Επιτέλυς δεν ίτανε κε χαμια γρια. Σαραντάρα. Τα μύτρα-τις βέβεα δεν αξίζανε, μα το κορμί-τις τρογότανε... Βρίσκυντε κε λισαζμένι. Πιός ξέρι ο αφεντικός-τις...

Θέλισε να τις δόσι κυράγιο με τι σκέψι πος έχι μπροστά-τυ μιαν αμαρτολι.

— Μίλα πεδί-μυ. Ολι αμαρτένυμε κάθε μέρα μα ο θεος ίνε μακρόθιμος.

— Δεν το ίθελα δέσποτά-μυ, συ τ' ορκίζυμε πος δεν το ίθελα· περνύσα για να πάο στιν κυζίνα, κε καθος περνύσα απο τιν κάμαρά-τυ, το παράθιρο το ίχε αφίσι ανιχτο κε δεν πρόφτασα να τραβίξο τα μάτια-μυ. Γδινότανε... κε προφέρνοντας τιν τελεφτέα λέξι χαμί-λοσε τον τόνο τις φονίς-τις πνιγμένι στι ντροπι.

Τΰρθε να γελάσι μα κρατίθικε. Αφτο λιπον ίτανε

όλο το κρίμα-τις. Ιδε τον αφεντικό-τις γιμνο. Ενιοςε πος ίχε να κάμι με μια μανιακι ιθικι, κ' ετιμάςτικε να φίγι.

— Νιόθο τάχα ςα να με ανκιλόνυνε χιλιάδες βελόνες ς' όλο το κορμί-μυ, πςιθίριςε εκίνι χαμιλόνοντας πιο πολι το κεφάλι-τις, ενο ι μίτι-τις ι μακρυλι γινότανε πιο ςυδλερι.

— Καλα, καλα· να κάνις απόπςε πεντακόςιες μετάνιες πριν κιμιθις κι άλες εκατο άδριο το πρωι πυ θα κςιπνίςις. Πίγενε τόρα, αποκρίθικε ο παπας διαςτικα.

— Δεν τὄθελα δέςποτά-μυ. Μάβρι να ίτανε ι όρα, μυρμύριζε κε τα δάκρια κιλὺςανε ςτα μάγυλά-τις.

— Πίγενε· δεν ίνε τιποτα· ο θεος ςε ςιχόρεςε, τις φὸνακςε ο παπας πυ τραβύςε τόρα κατα τιν πόρτα, γελόντας για τιν παράκςενι αφτι κςομολόγιςι.

Κίνι δε βγίκε αμέςος απο τιν εκλιςια. Ζίγοςε ςτις ικόνες, τις αςπάςτικε μια-μια, άναπςε κ' ένα κεράκι πυ το πίρε απο το πανκάρι, ρίχνοντας ςτο δίςκο μια πεντάρα, κ' έπιτα πίρε πάλε το δρὸμο για το ςπίτι, ςκίδοντας το κεφάλι μέςα ςτο μάβρο τςεμπέρι ςαν ένα άλογο ζεμὲνο ςτο ζιγο...

II

Ο αφεντικος γίριςε ςτο ςπίτι περαζμένα μεςάνιχτα. Ανεδένοντας τι ςκὰλα ίδε φας μέςα ςτιν κάμαρα τις Θοδόρας κ' ι περιέργια τον έςπροκςε να ζιγόςι το μάτι ςε μια χαραμάδα τυ κλιςτυ παραθιριυ. Μέςα ςτο μιςόφοτο πυ άπλονε ςτιν κὰμαρα το μικρο καντιλὰκι, ίδε τι Θοδόρα να κάνι μετὰνιες μπρο;τα ςτο κρεμαζμένο ικόνιζμα. Γονάτιζε, ςικονότανε, ακυμπύςε το μέτοπό-τις ςτο πάτομα, τςάκιζε το κορμί-τις, ςταδροκοπιότανε...

— Τί έπαθε; μυρμύρισε κίνος απορόντας.

Μα ι Θοδόρα δεν ενεύ;ε να σταματίσι. Σινεπαρμένι, βιθιζμένι σε μια βαθια, μιστικι κατάνιξι, σα να ζιτύσε να πνίξι στο πέλαγος εκίνο τις ατέλιοτις αγονίας το μεγάλο χρίμα-τις. Κατόπι σταμάτισε τις μετάνιες.

Επιτα τιν ίδε ν' ανίγι ένα μικρο, πολι μικρο μπαυλάκι, κάτι να βγάζι απο μέσα κε ν' απλόνι μπροστά-τις πάνο σε μια καρέκλα. Ιτανε ικονιζματάκια, φιλαδάκια με βίυς αγίον, σταβρολύλυδα απο τον επιτάφιο...

Ι Θοδόρα γονάτισε μπρος στο ικονοστάσι κι άρχισε πάλε να σταβροκοπιέτε. Τόρα τα δάκρια τρέχανε απο τα μάτια-τις, ενο τα δάχτιλά-τις, χοντρα, κοκαλιάρικα, πσιμένα απο τι δυλια, απλονόντανε πάνο στις ικονίτσες στα φιλαδάκια — κι ας μιν ίξερε να διαβάζι — τριφερα, απαλα σα να χάιδεβε το μάγυλο κανενος μικρυ πεδιυ...

Πίγε στιν κάμαρά-τυ· κε σαν έπεσε στο κρεβάτι-τυ προσπαθύσε να βρι τιν ετία γιατί τἄκανε όλα αφτα ι Θοδόρα. Ιτανε ι σινιθιζμένι βραδινι προσεφχί-τις; Μα τέτια όρα; Κε τόσιν όρα; „Βρε Θοδόρα μιν αμάρτισες κακομίρα τόρα στα γεράματα; Μι βρέθικε κανένας μασκαρας κε σε ξεγέλασε; Πύ ξέρις; Καμια φορα στιν αναβροχια... λέι ι παριμία". Ετσι μονολογύσε όσο να τον πάρι ο ίπνος — πόσο αργύσε κίνο το βράδι — καθος κίταζε το φος τυ καντιλιυ πυ δίχος αφτο δεν μπορύσε ποτες να κιμιθι.

Ο νύς-τυ πίγε στον πατέρα-τυ πὔχε πεθάνι κίνες τις μέρες. Πάι ο καιμένος ο γέρος. Δεν μπορύσε νάχι παράπονο μαζί-τυ. Οτι μπόρεσε ο μακαρίτις τὄκαμε για να τυ αφίσι αφτι τιν περιυσία. Παρας μια φορα. Σπίτια, ικόπεδα, μετριτα. Κι αφτος ένα ξερο κορμι. Κε καθος μάλιστα ίχε κε τιν απόφασι να μιν παντρεφτι, δεν θά-

κσερε τί να τον κάνι τόσον παρα. Να κσαναγιρίσι στιν Εβρόπι, δεν ίτανε κερος για να κσακολυθίσι τα γλέντια. Αρκετα γλέντισε. Τόρα έπρεπε να μίνι εδο, να κιτάκσι τιν περιυσία-τυ, να τινε δυλέπσι, να τινε μεγαλόσι. «Να τι μεγαλόσο! Δε βαριέσε! Τί τα χριάζυμε τα περσότερα; Μαζί-μυ τάχατες θα τα πάρο; όχι· δε θέλο άλα· μυ φτάνυνε αφτα πυ μυ μάζεπσε ο πατέρας. Ας ζίσο να τα χαρο». Οχι, αφτος δεν ίνε πλεονέχτις σαν τον πατέρα-τυ. Γιατι ο μακαρίτις δε χόρτενε κ' ι κινονία δεν τΰχε κε τόσο καλι ιπόλιπσι κε μια κακι φίμι τριγίριζε τι μνίμι-τυ πυ βάρενε στι σινίδισι τυ πεδιύ-τυ. Οχι. Δεν τὄθελε ναν τον κυβεντιάζι ο κόζμος, πος αφτος ίτανε γιος εκινυ. Να ζύσε τυλάχιστο ι μιτέρα-τυ... Αγια γινέκα! Με τις θλιβερες αφτες σκέπσες τον πίρε αργα ο ίπνος. Στον ίπνο-τυ κσαναίδε τι Θοδόρα να κάνι μετάνιες...

III

Τιν άλι μέρα ζίτισε τι Θοδόρα. Κίνι μπίκε στιν κάμαρά-τυ με τα μάτια χαμιλομένα, μι τολμόντας να τον κιτάκσι στο πρόσοπο.

— Καλος τι Θοδόρα, φόνακσε δινατα, γελαστα.

Κίνι κσιπάστικε. Αφεντικός-τις κε να μιλάι με τέτιο τόνο. Ο μακαρίτις ο πατέρας-τυ δεν τις μίλισε ποτε έτσι. Πάντα κσινος, αφστιρος, λιγόλογος. Ετσι, όπος τεριάζι διλαδι σ' έναν αφεντικο. Γι' αφτο τον εφοβότανε κι αφτι κε τον αγαπύσε γιατι τον ένιοθε απο πάνο-τις σαν αφεντικο.

— Ζίγοσε Θοδόρα, δε θα σε φάο.

Κίνι στάθικε ακίνιτι στιν πόρτα.

— Θέλο να συ μιλίσο Θοδόρα.

Τΰριxςε μιςι ματια, αμίλιτι, ςαςτιζμένι.

— Πόςα χρόνια έχις Θοδόρα ςτο ςπίτι-μας; ρότιςε.

— Τριάντα. Δέκα χρονο με φέρανε απο το χοριο.

— Τριάντα, φόναxςε xίνος. Σα να λέμε εδο μέςα μεγάλοςες. Καλα xε τί ςιμφονία έκανες με τον πατέρα-μυ;

— Εγο; καμια. Ο πατέρας-μυ ςιφόνιςε.

— Κε τί ςιφόνιςε ο πατέρας-ςυ;

— Να δυλέπςο ίκοςι χρόνια xε να μυ δόςι διο χιλιάδες xε τα ρύχα-μυ τι μέρα πυ θα...

Στὰθιxε· ι γλόςα-τις δεν πίγενε να το πι.

— Πυ θα παντρεφτις; Καλα. Μα ςι δεν παντρέφτιxες Θοδόρα.

Εγινε xαταxόxινι. Πνιγμένι ςτι ντροπι έxανε ν' αποτραβιχτι, μα ι φονι τ' αφεντιxύ-τις τινε ςταμάτιςε.

— Στάςυ. Διο χιλιὰδες ὶxοςι χρόνια, εxατο το χρόνο, δέxα το μίνα. Κε δυλια απο τι μια νίχτα ος τιν ὰλι. Ιςε φχαριςτιμένι απο το μιςτό-ςυ αφτόνε Θοδὸρα;

— Ετςι ςιμφονὶςαμε, πςιθίριςε xίνι ςιγολα.

— Μα δεν ίτανε ὰδιxο;

Ο πατέρας-μυ ίχε ανάνxι γιατι ίχε πολα πεδια. Επρεπε να με βγὰλι απο πάνο-τυ xε να με ρίxςι ςε xςένα χέρια.

Τινε xίταxςε με μάτι ςπλαχνιxο xυνόντας το xεφάλι-τυ· ι Θοδόρα λιπον ίτανε εφχαριςτιμένι απο τι θέςι-τις. Δε ζιτύςε τίποτις, δεν ιποπτεβότανε τίποτις. Το μόνο πυ ιποπτεβότανε ίτανε ο τρόπος-τυ, πυ τις μιλύςε τόςο xςέθαρα, γελαςτα, ςα να ίτανε x' ι διό-τυς απο ένα πανι, ςα να δυλέβανε x' ι διό-τυς μαζι ςτιν xυζίνα.

Σιγαλια.

— Αxυςε Θοδόρα. Ο πατέρας-μυ ίτανε άδιxος. Δέxα δραχμες το μίνα xε να δυλέβις απο το πρωι ος το βράδι, δεν το θέλι ο θεος.

— Ι σιφονία-μας, πσιθίρισε κίνι.

— Σιφονία τις ανάνκις, νε. Μα εγο δε θέλο να ίμε άδικος. Θα συ πλερόσο τέσερες χιλιάδες για τα ίκοσι χρόνια κι απο δο κε μπρος θάχις τριάντα το μίνα μιστο. Κε πάλε βλέπομε. Ισε φχαριστιμένι;

Δεν τυ αποκρίθικε. Το πάτομα πυ πατύσε τις έκεγε τα πόδια, ι φονί-τυ τις έφερνε ζάλι, ι παρυσία-τυ τινε βάρενε. Κίνος σικόθικε, ζίγοσε κι ακύμπισε το χέρι αλαφρα πάνο στον όμο-τις.

— Θοδόρα, τόρα πυ πέθανε ο γέρος, σι θάσε εδο μέσα νικοκιρα. Μυ χριάζετε ένας άνθροπος πυ να κσέρι απο σπίτι — γιατι εγο δε σκαμπάζο — να το πονάι. Κ' εγο δε θα παντρεφτο σαν κε σένα. Λιπον έλα να γεροκομιθύμε, ίπε γελόντας κε τινε χτίπισε πάλε στον όμο.

Κίνι σα ν' ακύμπισε πάνο-τις σίδερο αναμένο, δε στάθικε ν' ακύσι περσότερα. Ετρεκσε αλαφιαζμένι στιν κάμαρά-τις σα να τινε καταδίοκε κανις κ' έκλισε τιν πόρτα με φόβο.

IV

Το βράδι γλίστρισε πάλε απο τιν πόρτα κε τράβικσε για τιν εκλισια, τιλιγμένι στ' άσπρο τσεμπέρι-τις.

— Τί, πάλε ο αφεντικός-συ; τις φόνακσε ο παπας γελόντας σαν τιν ίδε να ζιγόνι.

Ζίγοσε τρέμοντας.

— Κολάζομε πάπα-μυ, σ' αφτο το σπίτι, πσιθίρισε, έτιμι να κλάπσι.

— Γιατί; ρότισε ο παπας βέβεος πος κάτι νόστιμο πάλε ίχε ν' ακύσι απο το ζαρομένο στόμα-τις με τα εόνια πικραμένα χίλια-τις.

— Με χτιπάι στον όμο, μυ γλικομιλάι όπος δε μυ μίλιςε ποτε τριάντα χρόνια ο πατέρας-τυ. Μυ μεγάλοςε τόρα κε το μιςτο κε μ' έβαλε νικοκιρα μέςα στο ςπίτι-τυ...

Γίριςε ςπίτι κςαλαφρομένι κάπος απο τα λόγια τυ παπα πυ τις ςίςτιςε πάλι να κάνι μετάνιες. Μα ι Θοδόρα ζύςε πια σαν το πυλι μέςα στο κλυβι· ι λεφτερια πυ τις χάριζε ο κενύριος αφεντικός-τις με το χαμόγελό-τυ με τα χορατά-τυ, με τιν καλοςίνι-τυ, τινε βάρενε σα ςκλαβια. Κ' ι Θοδόρα πίρε μια μέρα τιν απόφαςί-τις. Ιςτερις απο κάμποςο κερο παρυςιάςτικε μια μέρα στον αφεντικό-τις.

Τινε δέχτικε χαρύμενος, γελαςτος. Κίνι ίχε ένα ίφος μελαχολικο, πικραμένο ςαν άνθροπος πυ γελάςτικε στις ελπίδες-τυ, ςα να τΰρθε κάπιο κςαφνικο κακο μέςα ςε μια ζοι φτιχιζμένι.

— Κίριε να με πλερόςετε. Θα φίγο.

Δεν το περίμενε τέτιο πράμα. Να φίγι ι Θοδόρα, αφτι πΰλεγε πάντα πός μόνο νεκρι θα τινε βγάλυνε απο το ςπίτι αφτο; αφτι πυ μπίκε μικρο κορίτςι κε γέραςε εκι μέςα; Τόρα πυ τιν έβαζε μάλιςτα κε νικοκιρα;

— Να ςυ μεγαλόςο περςότερο το μιςτο. Μίνε· ςε χριάζομε· ςυ το ζιτο επι τέλυς για χάρι.

Εςκιψε το κεφάλι. Τα χίλια-τις ςυρομένα, μαραμένα απο τιν πίκρα.

— Θα φίγο, πςιθίριςε με φονι ζβιςτι.

Ετςι ι Θοδόρα βγίκε μια μέρα απο το ςπίτι για να μι κςαναγιρίςι. Τιλιγμένι πάντα στο άςπρο, ςιδερομένο τςεμπέρι, ςκιφτι, πίρε το δρόμο ίςα για το νεκροταφίο. Επρεπε ν' αποχερετίςι κάπιον πυ κατικύςε κι μέςα. Τα χοντροπάπυτςά-τις βυτύςανε βαθια μέςα στι ςκόνι τυ δρόμυ κ' ι άμακςες πυ γιρίζανε απο το νεκροταφίο

ςικόνανε ςίνεφο τι ςκόνι πυ χονότανε στα ρυθύνια-τις. Μια φτοχικι νεκροφόρα πέραςε διαςτικι ανάμεςα απο το δρόμο τον κιπαριςιον πυ ιπςονόντανε αλίγιστα, ςκονιζμένα προς το νεκρο καθος περνύςε ανάμεςά-τυς άγνοστος, άκλαφτος, ίςος απο κάπιο νοςοκομίο βγαλμένος...

I Θοδόρα μπίκε στο νεκροταφίο κε πίρε κάπιο γνόριμό-τις δρομάκι. Σε λίγο σταμάτιςε μπρος ςε έναν νιόςκαφτο τάφο. Μάρμαρα, πέτρες, αζβέςτες ριγμένα δίχνανε πος κάπιο μεγαλόπρεπο μνιμίο έμελε ςε λίγο να ιπςοθι. Ιτανε μπρος στον τάφο τυ παλιύ-τις αφεντικυ.

Εβγαλε ένα κερι, πυ τὄκριβε κάτο απο το μακρι, μάβρο ςακάκι-τις κε το κόλιςε πάνο στον κςίλινο σταβρο. Επιτα γονάτιςε, σταβροκοπίθικε κι ακύμπιςε τρις φορες τα χίλια-τις πάνο στο μαλακο, ιγρο χόμα.

— Θεος ςχορέςι-ςε, πςιθίριςε τρις φορες με μάτια βυρκομένα...

Επιτα πίρε το δρόμο για το ςιδερόδρομο. I Θοδόρα κςαναγίριζε στιν πατρίδα-τις. Εκι, μέςα στι γαλίνι τυ χοριυ, έλπιζε να κςαναβρι τιν παλια ζοί-τις, τον εαφτό-τις, τι ςκλαβιά-τις, πυ τις ίτανε τόςο γλικια...

ΚΕΦΑΛΙ ΑΡΙΣΤΕΡΑ...

Καθος ίχε διθιστι σε σκέπσες, χορις να το καταλάδι, το μικρο τομάκι κίλισε απο τα χέρια-τυ χάμο στο ιγρο χόμα πυ χρισίμεδε για πάτομα τις σκινίς-τυ.

Ιτανε μια μικρι εκδοσύλα τυ Φάυστυ στο προτότιπο.

Ετσι, κιλιζμένο χάμο το διδλίο, μπρος στα πόδια-τυ, τυ φάνικε σαν ένα κίτρινο φίλο πυ το ρίχνι απο το δèντρο ο άνεμος, σαν ένας νεκρος.

Αφισε το διδλίο να κίτετε χàμο. Τòρα ένιοθε μια βαθια αδιαφορία για όλα, ένα ατέλιοτο έστιμα αιδίας, κύρασις. Ακυσε òκσο τον αέρα πυ σφίριζε, να σπάζι πάνο στα πλεβρα τις σάπιας σκινίς-τυ σαν τα κίματα πυ σπàζυνε πάνο στο μόλο.

Θιμίθικε πάλε τι μàχι. Ι φριχτι ικόνα κσαναιπσόθικε πάλε σα μια σκέπι μάβρι μπρος στα μάτια-τυ βασανιστικι. Ιδε τυς σκοτομένυς με τα σπλάχνα χιμένα όκσο, άκυσε τι φριχτι σιναβλία τον κανονιον, ίδε τυς καπνυς να ιπσόνυντε πάνο απο τα ερίπια. Τα καιμένα, τα φτοχα σπιτάκια, τόρα δεν ίνε παρα ένας σορος àμορφος. Θιμάτε μια κότα πυ τιν ίδε να σκαλίζι τα χόματα μέσα σε μιαν αβλι ενος νκρεμιζμένυ απο τις οδίδες σπιτιυ. Στο χίλι τυ παραθιριυ, πυ απόμινε κρε-

μαζμένο στον αέρα, στέκετε ακόμα θλιβερο απομινάρι ι γλάστρα με το βασιλικο. Πιό; θα βγι απο το σπίτι να τιν ποτίσι, να χαιδέπσι τα πικνα κλονάρια-τις, να φέρι τι χούφτα γιομάτι μιρυδια στι μίτι-τυ, γλικο κσανάσαζμα; Κε να σιλογιέτε πος όλι αφτι τιν καταστροφι τινε σκεδίασε ο ίδιος, αφτος τιν οδίγισε...

Ολι τι νίχτα δε μπόρεσε να κλίσι μάτι...

Επιτα ίτανε κι αφτο το σκιλι πυ δεν έπαπσε όλι τι νίχτα να αλιχτάι μέσα στα σιντρίμια τυ σπιτιυ πυ καπνίζανε. Ζιτύσε τ' αφεντικά-τυ. Κε κίνα θα ίτανε τόρα μακρια, πολι μακρια, ακολυθόντας τιν πένθιμι σινοδία πυ βγίκε απο το χοριο για να γλιτόσι...

Ενας ανθιπολοχαγος έσκιπσε μπρος στι χαμιλι πορτύλα κε μπίκε μέσα.

— Κίριε αντισινταγματάρχα, τί θα κάνυμε με κίνυς τυς χοριάτες; ρότισε φέρνοντας τιν απαλάμι ανιχτι στο τσακιζμένο πιλίκιό-τυ.

Ιτανε ι τρις χοριάτες πυ τυς ίχανε πιάσι εκι στο χοριο κε τυς καταδικάσανε μ' ένα πρόχιρο δικαστίριο να ντυφεκιστύνε για κατάσκοπι.

Ο αντισινταγματάρχις έσκιπσε κε σίκοσε απο χάμο το μικρο τομάκι. Μέσα στο άνκιγμα τυ μικρυ βιβλίυ, καθος ακυμπίσανε απάνο τα δάχτιλά-τυ, σα να προσπαθύσε να τυ αποσπάσι κάπια σιβυλι τί ν' απαντίσι στο ρότιμα τυ ανθιπολοχαγυ...

— Α, αφτυς, νε... πσιθίρισε.

Στο κύτελό-τυ, άσπρο πλατι, ζυγραφιστίκανε κάπιες ζαροματιες σαν τι θάλασα πυ ζαρόνι άμα φισίκσι απάνοτις ο αέρας.

—Νε, αφτυς, διατάκσατε, κσαναίπε ο ανθιπολοχαγος.

Σικόθικε όρθιος. Κίτακσε το βιβλίο σαν ένα φίλο πυ απο αφτον περίμενε κίνι τι στιγμι βοίθια.

— Μα βέβεα, πρέπι να εχτελεςτι, ίπε πέρνοντας ξαφνικα τιν απόφαςί-τυ.

Προςπάθιςε ν' αραδιάςι τις λέκςες με απάθια, με τι ςινιθιζμένι πςιχρότιτα πυ ςινίθιζε να δίνι πάντα σε κάθε διαταγί-τυ επίςιμι.

Ο ανθιπολοχαγος έςκιπςε πάλε μπρος στι μικρι πορτύλα κε βγίκε...

Επιαςε το ςαγόνι-τυ ακίνιτος, ςκεφτικος. Τρία ακόμα θίματα! Σα να μι φτάνανε τα τόςα άλα. Κε να ίνε αφτος πυ δίνι τι διαταγι... Κε να το κςέρι πος ίνε αθόι...

Πίρε το βιβλίο, προςπάθιςε να βρι τι ςελίδα πυ ίχε ςταματίςι, να ςινεχίςι το διάβαζμα... Ι αράδες μακρένανε, ανιγόντανε ςαν τα ςίδερα τυ ςιδερόδρομυ, τα πςιφια πότε μεγαλόνανε, φυςκόνανε, πότε γινόντανε πάλε μικρύτςικα, αλάζανε χρόμα, χορέβανε έναν παράκςενο χορο, κάτο απο τα μάτια-τυ. Για μια στιγμι ι αράδες τυ βιβλίυ τυ φανίκανε ςαν τάγματα ςτρατιοτον πυ βαδίζανε κατα μέτοπο, το ένα πίςο άπο το άλο, καθεμια λέκςι ςαν ένας ςτρατιότις, κάθε πςιφι ςα μια μικρι οβίδα.

Σίκοςε το κεφάλι-τυ.

— Επιτέλυς τι φτέο εγο... Ο νόμος... Ι ανάνκι... Ο παραδιγματιζμος...

Τα πλεβρα τις ςκινις πλαταγίςανε πάλε...

Κόλιςε το μάτι-τυ σε μια μικρι τρίπα πάνο στο πανι κε κίταςςε όκςο. Ο υρανος ίτανε θολος, βαρις...

Ακυςτίκανε ςάλπινκες. Ανατρίχιαςε... Ι διαταγι τυ ςοματάρχι ριτι. Ι εκτέλεςες να γίνυντε πανιγιρικες για παραδιγματιζμο.

Βγίκε.

Τα ςόματα βαδίζανε ςτον τόπο τον οριζμένο για τιν εχτέλεςι. Μπροςτα, πιγένανε ι ςαλπιςτες με τις ςάλπινκες λοκςα, γιριζμένες προς τα πάνο, με τα μά-

γυλα κόκινα, φυςκομένα, ςα να ίτανε με κάτι μπυκομένο το ςτόμα-τυς.

— Σα να πιγένυνε ςε παράτα, μυρμύριζε.

Ακολύθιςε απο μακρια. Τόρα πρόβαλε ο ςταβρος τις μικρις εκλιςύλας τυ χοριυ.

Μπροςτα απλονότανε μικρι πλατείτςα.

— Ο Γολγοθάς-τυς, μυρμύριςε πάλε.

Κίτακςε τι μικρι πλατείτςα πυ ςτι μέςι-τις ιπςονότανε ένας μεγάλος, γέρικος πλάτανος.

— Εδο, ςτα πανιγίρια-τυς, μαζεβόντανε κε χορέβανε... Τόρα... ςιλογίςτικε.

Ι ςινοδία πέραςε απο μπροςτά-τυ. Ι τρις χοριάτες, με τα χέρια δεμένα πίςο ςτις πλάτες, βρόμικι, κυρελίδες με κάτι γυρυνοτςάρυχα για παπύτςια ςτα πόδιατυς, με κάτι χοντρες, μάλινες βλαχόκαλτςες, βαδίζανε ςκιφτι, μ' ένα γλίγορο βάδιςμα ςα να βιαζόντανε να φτάςυνε ςτον τόπο τις εκτέλεςις.

Ο ένας γελύςε ένα χοντρο, αθόο γέλιο ςα να μι το πίςτεβε. Ιτανε δινατο;...

— Σα βόδια πυ τα πάνε ςτο ςφαγίο, ςκέφτικε κι ο νύς-τυ πέτακςε ςε κάπιο ςφαγίο όπυ ίδε να ςφάζυνε μια φορα ένα βόδι. Θιμάτε τιν απορία πυ ζογραφίςτικε ςτα μάτια τυ ζόυ τ' αθόα, ςαν ένιοςε το μαχέρι να χόνετε ςτο λεμό-τυ αναζιτόντας τι μεγάλι-τυ αρτιρία για να τιν κόπςι.

Δίπλα-τυς βάδιζε ένας παπας με το πετραχίλι κρεμαζμένο πάνο ςτο μάβρο ράςο-τυ, πυ κάτι μυρμύριζε ς' όλο το δρόμο. Ιτανε τα νεκρόςιμα τροπάρια πυ τυς τάπςελνε πριν πεθάνυνε. Ακυςε τι φονί-τυ μυρμυριςτι, πνιχτι, βαρετι. Δεν κςεχόριςε λέκςι.

Ι ςάλπινκες αντιχίςανε πάλε μέςα ςτυς έριμυς δρόμυς τυ χοριυ. Τα παράθιρα κλιςτα, ι πόρτες μαντα-

..λομένες. Μια μάβρι γάτα που καθότανε πάνο σε κάπια μάντρα έσκιπσε κάτο περίεργι να ιδι τιν πομπι που περνύσε.

Ι φονι τις σάλπινκας αντίχισε πάλε στρινκια σα σάλπινκα Αρχανκέλυ που σιμένι τι μέρα τις Δεφτέρας Παρυσίας. Το ίδιο χαμόγελο κσαναπλόθικε πάλε στο πλατι πρόσοπο του χοριάτι... Μα τί σιμένυνε όλα αφτα; Ινε αλίθια τάχα;...

Ιτανε ένας χοριάτις, γέρος, με άσπρα γένια, μακρια, που βάδιζε, κσεσχύφοτος, σκιφτος, πιο πίσο απο τυς άλυς...

Ο παπας ίπσοσε για μια στιγμι τι φονί-του. Ο στρατος σταμάτισε μπρος στι μικρι, χαμιλι εκλισίτσα. Δες κε μαζόχτικε πάλε το χοριο για να χορέπσι κε να γλεντίσι στο μεγάλο πανιγίρι. Να, τόρα ι λεβέντες κε ι λιγερες του χοριυ θα στίσυνε το χορο κ' ι νκάιδες θ' αρχίσυνε το βραχνο, το μονότονο τραγύδι-τυς...

Ο γέρο χοριάτις κιτάζι γίρο, θιμάτε, ανατριχιάζι. Θιμίθικε που νιος, παλικάρι μια φορα κι αφτος, χόρεπσε σ' αφτι τιν πλατία, ίδε τιν κοπέλα, τιν αγάπισε κε τιν πίρε. Κε τόρα... Μα γίνετε αφτο;...

Δεν ίνε χορος... Ινε κάπιο τετράγονο με τέσερις ανθρόπινυς, αδιαπέραστυς τίχυς που ιπσόνυντε ολόρθι, βυβι...

Στι μέσι ι τρις χοριάτες... Κιτάζυνε γίρο, σαστιζμένι. Ακόμα δεν το πιστέβυνε...

Ο παπας καλοκάγαθος, δεν ενοι να τυς αποχοριστι ύτε τιν τελεφτέα στιγμι. Εχι ακόμα κάτι να τυς ιπι. Ο ένας χοριάτις κιτάζι τα χίλια-του που κυνιύντε αδιάκοπα. Τί λέι αφτος ο παπας;...

— Δέστε-τυς τα μάτια, διατάζι ο ακσιοματικος. Ενας λοχίας τρέχι κε δένι γίρο στα μάτια του καθενος απο ένα μαντίλι.

Ο χοριάτις χαμογέλασε. Ο γέρος αρχίζι κε κάτι λέι γλίγορα, στι γλόσα-του, που κανις δεν τον καταλαβένι,

ςα ν' αρχίζι τόρα κάτι να ιποπτέβετε. Φὲρνι τα διό-τυ χέρια στο στίθος-τυ ςα να θέλι να βεβεόςι μ' αφτο πος ίνε αθόος...

— Παλιόγερε, πὸςα κςέρις; φονάζι ο λοχίας.

— Ολο πονιρία ςυ ίνε αφτι ι παλιοχοριάτες, βεβεόνι ένας ανθιπαςπιςτις.

— Γονατίςτε, ακύγετε μια φονι.

Ι χοριάτες ςτέκυντε ςαςτιζμένι. Τρέμυνε με τα μάτια δεμένα. Ο λοχίας ζιγόνι πάλε κε τυς δίνι να καταλάβυνε πος πρέπι να γονατίςυνε.

Γονατίζυνε.

Ο γέρος με τ' άςπρα γένια έχι γίρι το κεφάλι ςτο ςτίθος-τυ κε περιμένι.

— Στο κεφάλι, ακὺγετε μια φονι.

— Πιρ, διατάζι ο ακςιοματικος.

Σα να μπυμπύνιςε κάπυ... Ενα ςίνεφο ιπςόθικε πάνο απο τυς ςτρατιὸτες. Τα τρία κορμια κιλιςτίκανε ανάςκελα πίςο κε πέςανε χάμο με βρόντο.

— Για κίτα, ίπε ο λοχίας δίχνοντας πςιλα με το δάχτιλο.

Ενα πράμα ίχε πεταχτι απςιλα, ςα να πίδιςε απο χάμο, κε τόρα κατέβενε με ορμι. Σε λίγο ίρθε κ' έπεςε μπρος ςτα πόδια-τυ. Σκίπςανε πάνο-τυ.

— Βρε...

Ι ςφέρες πυ ςα ςφίνκες λέμαργες κολίςανε ςτο κεφάλι τυ γέρυ, ςα να ζιτύςανε να τριπόςυνε μέςα, τυ κςεκολίςανε το καπάκι κε αφυ το φέρανε απςιλα, το αφίςανε ίςτερις να πέςι, μακρια απο το πτόμα, χάμο ςτι γις...

— Λοχία, τιν τελιοτικι, ακὺςτικε αφςτιρι ι φονι τυ ακςιοματικυ ςε κάπιο λοχία.

Κίτρινος ο λοχίας κίτακςε τον ακςιοματικό-τυ ςα να μι ένιοθε. Κίνος κατάλαβε.

— Αναντρε φὸναχςε, χε γὶριςε ς' έναν ἀλονε.

Μα χι ο άλος χοντοςτεχότανε. Ο αχςιοματιχος λίςαχςε.

— Ιςαςτε όλι-ςας άναντρι. Καλα, ένια-ςας, θα ςας δίχςο εγο... Στρατοδιχίο... άρνιςι ιπιρεςίας...

Εβγαλε το μπιςτόλι-τυ, όρμιςε ςτα πτόματα, έςχιπςε απάνο χι άδιαςε απο μια ςφέρα αχόμα μέςα ςτο αφτι τυ χαθενος χε τα χάρφοςε πάνο ςτι γις.

Το χόμα τριπιμένο άπο τι ςφέρα αναχατόθιχε, πετάχτιχε πςιλα χι άρχιςε πάλε να πέφτι χάτο, αναχατομένο με το έμα, ςε χοντρες πιτςιλάδες.

— Φτυ, να πάρι ο διάολος, μυ λέροςε τι ςτολί-μυ φόναχςε ο αχςιοματιχος βλέποντας τιν παράχςενι αφτι βροχι να τονε ραντίζι απο πςιλα...

Πάνο ςτιν χενὺρια ςτολὶ-τυ χςεχορίζανε τόρα χάτι μιχρα ςιμάδια, χόχινα... Τίναχςε με το δάχτιλό τυ το ιγρο χόμα πυ ίχε ζιμοθι ςε μια πιχτι, χόχινι λάςπι μα το χόμα χολιμένο πάνο ςτι ςτολι χ' ι χόχινι λεχέδες απλοθίχανε τὸρα ςε πλατιες, χόχινες βύλες...

Αχὺςτιχε πάλι ι φονι το ςαλπίγονε ςτρινχια...

— Προςοχι, χλίνατε επι δεχςια... αχύςτιχε ι φονι τυ αχςιοματιχυ πυ ίχε το γενιχο πρόςταγμα...

— Πεδια, ζίτο ι Πατρις, φόναχςε ζιτόντας μέςα ςτις φονὲς χε ςτιν χίνιςι να γιρίςι αλυ το νυ τον αντρον πυ ίχε παγὸςι απο τι φρίχι.

— Ζίτοοοο, αχυςτίχανε χάμποςες χςανόρεχςες φονες πυ βγένανε με χόπο μέςα απο τον λάρινχα.

Ι άντρες ςχιματίςανε τετράδες.

— Εμπρος μὰρς, χεφαλι αριςτεράαααα... διάταχςε ο αχςιοματιχος.

Το ςόμα, ςὶφονα πάντα με τι διαταγι τυ ςοματάρχι άρχιςε τιν παρέλαςι δίπλα ςτα πτόματα, ενο ι άντρες

προςπαθύςανε να χανονίςυνε το δίμα-τυς στον ίχο τυ θύριυ πυ πέζανε ι ςάλπινχες σε ςιφονία με τον χςερο, μονότονο, ριθμιχο χρότο πυ χάνανε τα ταμπύρλα.

— Κεφαλι αριςτεράααααα, αχύςτιχε πάλε ι φονι τυ αχςιοματιχυ τι φορα αφτι αγριότερι.

Καμπόςι στρατιότες γιρίςανε τα χεφάλια-τυς προς το μέρος πυ βριςχόντανε χςαπλομένα τα πτόματα μα πάλε γλίγορα τραβίχςανε τι ματια απο πάνο-τυς δίχος χαλα-χαλα να τα ιδύνε.

— Για χίταχςέ-τυς, λιπύντε τα παλιόςχιλα, βριχίθιχε ο αχςιοματιχος χ' ι φονί-τυ πνίγιχε μέςα στι δυι τον ςαλπίνχον χε τον ταμπύρλον.

— Κεφαλι αριςτεράααααα, μορέεεεε!

Ιχε ανάπςι βλέποντας πος ι άντρες αρνιόντανε να εχτελέςυνε τι διαταγί-τυ χε το έμα τυ ίχε ανεδι στο χεφάλι. Στι ςχέπςι πος μπορύςε να τυ ζιτιθι λόγος απο τυς ανότερυς γι αφτο το πράμα, ένιοςε μια θολύρα να τυ χατεβένι στα μάτια...

— Αριςτερα μορέεεεε...

Ι τετράδες περνύςανε διαςτιχες ςα να θέλανε ν' απομαχριθύνε το γλιγορότερο απο χίνον τον τόπο χ' ι ματιες πέφτανε γλίγορα στον αέρα αρπαχτα, χςιστα, λοχςα πάνο στα πτόματα ςα να μι θέλανε να τ' ανχίχςυνε δαρια, χε τα χεφάλια βιαζόντανε να χςαναπάρυνε τιν ίςια, χανονιχι στάςι-τυς για να μιν αντιχρίζυνε τιν ιχόνα πυ απλονότανε δίπλα-τυς.

Λιςαζμένος ο αχςιοματιχος όρμιςε μέςα στο τετράγονο, ζίγοςε ς' ένα πτόμα, ςίχοςε το πόδι-τυ με τι δαρια μπότα χε το χατέδαςε με ορμι, πάνο στο στίθος ενος πεθαμένυ.

— Νά δρε, γινέχες, παλιοτόμαρα;... φόναχςε χε πρόςτεςε:

— Κεφαλι αριςτερα!

Τα ταμπύρλα χτιπίςανε δινατότερα με πίζμα. Ι άντρες ανανκαζμένι τόρα, φοβιζμένι, κρατίςανε τα κεφάτυς καρφομένα, αλίγιστα, γιριζμένα προς τ' αριςτερα μα ι ματιά-τυς κςέφιγε, γλίςτριςε κε χάθικε μακρια στα χοράφια...

Το ςόμα χόθικε μέςα στα δρομάκια τυ χοριυ. Τόρα ι φονι τον ςαλπίνκον ερχότανε απο μακρια, πνιχτι ςαν περιγέλαζμα στα τρία πτόματα πυ μαλακόνανε ακίνιτα μέςα στο έμα-τυς...

II

Γίριζε στι ςκινὶ-τυ με βίμα αργο, ςιλογιζμένος, ςαν ένοχος. Το ςκοτὰδι άρχιςε τόρα ν' απλόνετε στο χοριο... Ιχε παρακολυθίςι όλι τι ςκινι απο μακρια... Οτι ίδε ίτανε τὸςο φριχτο, πιο φριχτο κι απο τιν ίδια τι μάχι. «Εκι, ι φρίκι πυ τινε γενάι το πςιχόρμιτο, ι φιςικι ανάνκι τις ςοτιρίας, ο πόθος τις ζοις πυ τινε βλέπις να κιντινέβι, εδο ο πςιχρος ιπολογιζμος, ι τραγικι ιρονία τυ παπα πυ ςυ πςιθιρίζι λόγια παριγοριας, ι νεκρόςιμι ακολυθία, ι φιλανθροπία τις τελιοτικις βολις ςα να θέλι να ςυ φονάκςι μέςα στο αφτι «βλέπις, ίμαστε πονόπςιχι, δε θέλυμε να βαςανίζεςε, να πονας. Τίποτα δε ςΰλιπςε στις τελεφτέες στιγμὲς-ςυ. Εφιγες απο τον κόζμο με όλι τι γλικια παριγορια τις εκλιςιας, με όλι τιν καλοςίνι τυ νόμυ πυ κανόνιςε να ςε ςιμαδέπςυνε στο κεφάλι για να μιν ιποφέρις πολι».

Μέςα ςε όλι τι ςκινι ι μορφι τυ παπα με το μάβρο ράςο ιπςονότανε ςκοτινι, αποτρόπεα. «Σινένοχος» πςιθίριςε.

Κάπυ μακρια ακύστικε μια καμπάνα να ςιμένι...

Ιδε χάμο κάτι να μαβρίζι μέσα στι σκοτινια πυ άρχισε να γίνετε πιο πιχτι.

Ζίγοσε.

Μια γινέκα. Το κεφάλι-τις χομένο μέσα στα γόνατα, λιγιζμένα, όρθια, κολιμένα τὄνα με τ' άλο, τα μαλιά-τις κσεπλεγμένα, ανακατομένα, τα μάτια-τις γυρλομένα, ακίνιτα σα να αντίκριζε κίνι τι στιγμι τίποτις άγριο, τίποτις απίστεφτο. Ενα πεδάκι με το κεφάλι χομένο στο στίθος-τις ίχε χόσι τι ρόγα του βιζιύ-τις στο στόμα-του κε τινε πιπίλιζε αργα, γλικα...

Στάθικε μπροστά-τις. Δεν κυνίθικε, δε σάλεψε τα μάτια-τις, τα σαν πετρομένα, σα να μιν τον ίδε...

Τιν έπιασε απο τον όμο, τιν κύνισε αλαφρα.

— Ε κιρα... τις φόνακσε.

Αμίλιτι. Σιγαλια, εριμια τριγίρο...

Ενιοσε μια κριάδα να κατεβένι στιν πλάτι-του σα να του χίνανε παγομένο νερο... Απο τι θέσι εκίνι πρόβαλε ι μικρι πλατείτσα τις εκλισιας.

Τἄνιοθε όλα τόρα...

— Ισος γινέκα-του, ίσος μὰνα-του, ίσος αδερφί-του, ίσος κόρι κανενος απο αφτυς... Κε τον ὶδε με τα ίδιατις τα μάτια...

Ι νίχτα κατέβενε γλίγορα σα να βιαζότανε να σκεπάσι κάπια ντροπι, να κρίψι το έμα πυ τόρα παγομένο, πιγμένο ὰρχισε να μαβρίζι σαν κομάτι ζελατίνα...

Εφτασε στι σκινί-του. Αναψε το κερι, κσαπλόθικε πάνο στο στρατιοτικό-του κρεβάτι με τα μάτια ανιχτα...

Ολι τι νίχτα άγριπνος άκυγε τον άνεμο όκσο να υρλιέτε. Καθος άκυγε τι φονι του αέρα, σα να φτάνανε στ' αφτιά-του κάπια βονκιτα πυ βγένανε βαθια απο τι γις...

Τα χαράματα τονε βρίκανε ακόμα κσίπνιο. Τα

μάτια-τυ βαρια τον κέγανε. Το κεφάλι-τυ θολο, βαρι...

Ενας ακςιοματικος μπίκε στι ςκινί-τυ προι-προι ζοερος, γελαςτος, φτιχιζμένος.

— Τα ςιχαρίκια-μυ, κίριε ςινταγματάρχα. Ιρθε ο προβιβαςμός-ςας, τυ φόνακςε...

Πίρε απο το χέρι-τυ το χαρτι αμίλιτος κε το πέταχςε πάνο ςτο κρεβάτι-τυ.

— Περίεργο, μαχμυρλις ο κίριος ςινταγματάρχις, δεν έδιχςε καμια εφχαρίςτιςι, πςιθίριςε ο ακςιοματικος καθος έβγενε απο τι ςκινι...

Σικόθικε όρθιος...

— Πρέπι να τελιόνυμε, πςιθίριςε.

Κάθιςε μπρος ςτο μικρο τραπεζάκι-τυ, πίρε μια κόλα χαρτι κι άρχιςε να γράφι μιαν αναφορα προς το ςοματάρχι-τυ...

ΤΟ ΠΕΡΑΜΑ.

Το μικρο, κιτρινοβαμένο λεοφορίο με τα σκελετόδικα, πλιγιαζμένα άλογά-τυ, τρέχι τρικλίζοντας, ενο ι ρόδες-τυ χόνυντε βαθια μέσα στιν πσιλοκοσκινιζμένι σκόνι τυ δρόμυ, σκίζι τον άσπρο κάμπο με τις λίγες πρασινάδες, πυ τον πιρπιρίζι ο ίλιος, κε φτάνι στο πέραμα. Εχυμε ανάνκι να πάρυμε το λυτρό-μας πρωι-πρωι κε να κσαναγιρίσυμε ο καθένας στι δυλιά-μας. Ετσι μας δίνετε κάθε πρωι ι εφκερία να γνορίσυμε το γέρο-Κυτυζοφ όπος τονε παρανομίζυνε. Ι δυλιά-τυ τόρα ίνε να τραβάι μ' έναν άλο το πέραμα στιν αντικρινι όχτι τυ καναλιυ, πυ σέρνετε αργα πάνο στο νερο μ' ένα κσερο μονότονο τρίκσιμο, πυ κάνι ι χοντρι αλισίδα πάνο στι ρόδα. Μια φορα ίτανε στο στρατο κε τ' ονιρό-τυ ίτανε να γίνι στρατιοτικος. Μα τον έφαγε ι ορθογραφία. Μάλιστα. Ι ορθογραφία. Σαν έδινε εκσέτασι για το βαθμο τυ δεκανέα, τυ ιπαγορέψανε να γράψι τι λέκσι γ υ λ ι ο ς κι αφτος πύκσερε πος γράφετε ι λέκσι, κίνι τι στιγμι τα σάστισε, σκοτίστικε κ' έγραψε γ ι λ ι ο ς αντι γ υ λ ι ο ς. Αφτο έφτασε για να τον αποριψυνε. Τότε κι αφτος θίμοσε, παρατίθικε απο το στρατιοτικο. Αλιος

[1] Το „γυλιος" με τιν ιστορικι ορθογραφία προφέρετε γιλιος. Σιμ. Εκ.

μπορύσε νἄνε τόρα κι αφτος ένας σινταγματάρχις πυ να τονε τρέμι ι γις. Ας ίνε. Αφτο πάι.

Τόρα ο γέρο-Κυτυζοφ τραβάι το πέραμα κ' ίνε φχαριστιμένος με τις εξίντα δραχμες, πυ τυ δίνυνε το μίνα για να κάνι το άλογο. Τυ βγένι βέβεα ι πσιχι μέσα στον ίλιο κε στο κρίο — κε το κανάλι βγάζι το χιμόνα — τα νέβρα τυ λεμὺ-τυ πάνε κάποτε να σπάσυνε απο το πολι τέντομα, σαν ίνε παραφορτομένο το πέραμα, μα ίνε φχαριστιμένος γιατι νιόθι πος σε αφτι τιν ιλικία δε θα μπορύσε έφκολα νἄβρι άλι δυλια. Τόρα ζι με τι γινέκα-τυ, πὔνε πιαζμένι απο ρεματιζμυς. Εχι κ' ένα γιο στιν Αμερικι, μα δε βλεπι τὶποτα κε τὄχι καιμο.

— Καλιμέρα, Κυτυζοφ! τυ φονάζαμε απο μακρια πρι να μπύμε ακόμα στο πέραμα· κε κίνος μας αποκρινότανε πάντοτε μ' ένα αστίο πυ σινόδεβε το εόνιο γέλιο-τυ.

Μια μέρα κάπιος τυ ίπε:

— Κσέρις, γέρο-Κυτυζοφ; Κάπιος πρότινε στιν ετερία να τραβάι το πέραμα με ιλεχτριζμο. Νά. Θα βάλι μια μιχανι στιν άκρι, θα πατας ένα κυμπι κε το πέραμα για ένα λεπτο θα πετάγετε μόνο-τυ αντὶκρι. Ετσι θα γλιτόσυμε κε μις κε σι απ' αφτο το μαρτίριο.

Ο γέρο-Κυτυζοφ ὰνικσε τα μάτια-τυ κε τονε κίταksε βαθια. Απο τιν ιμέρα αφτι δεν τον κσαναίδαμε πια χαρύμενο, γελαστο. Τὔφιγε το γέλιο, κσέχασε τ' αστία-τυ κε σαν τονε πιράζαμε, απόμενε σιοπιλος, ί μας απαντὺσε με μια κσερι φράσι. Φισικα δεν μπορύσαμε να κσέρυμε τιν ετία τις μεταβολις, ὺτε κι ο κερος μας περίμενε να πιάσυμε μακρια κυβέντα μαζί-τυ. Μα αφτος ίχε λόγυς ν' ανισιχι. Ι κυβέντα εκίνι τονε τάρακσε, τὔκοπσε το κέφι. Μα τί τυς ίρθε να σκεφτύνε τέτιο πράμα; Γιατί; Καλα δε γίνετε ι δυλια τόσα χρόνια; Κι αν αργι λιγάκι να φτάσι το πέραμα αντικρι, τί,

χάθικε ο κόζμος; Κ' έπιτα πος δεν τονε ςιλογίζοντε κι αφτον; Τί θα γίνι ι γριά-τυ που δεν μπορι να κονιθι; Τί θα γίνι αφτος; Τόρα στα γεράματα, ίνε κερος να ζιτάι άλι δυλια; Κε τί δυλια; Για πιά δυλια μπορι νάνε ικανος σε τέτια ιλικία; Να, πυ ο προκομένος ο γιός-τυ στιν Αμερικι τον κςέχασε. Εκςι μίνες έχι να ιδι γράμα-τυ.

Γι' αφτο ροτάι κάθε επιβάτι ανίςιχος.

— Τί κςέρις; θάρθι ο ιλεχτριζμος;

Κε κίνι πυ νιόθυνε τόρα τιν αδιναμία-τυ, αγαπάνε να τον πιράζυνε:

— Πός δε θάρθι; Γιατί να μι 'ρθι; Ι ετερία λεφτα έχι. Ετςι θα βρύμε κε μις τιν ιςιχία-μας, πυ βαςανιζόμαςτε με τύτι τι χελόνα, κε ςι θα ιςιχάςις. Κερος ίνε να ιςιχάςις.

Κίνος κςαφνίζετε:

— Γιατί να ιςιχάςο; Θαρις πος με κυράζι εμένα ι δυλια;

Σκέφτετε λίγο κε λέι μονολογόντας:

— Μα τί τυς ίρθε πάλε; Δεν τ' αφίνυνε τα πράματα όπος ίτανε χρόνια;

Κάποτε ρότιςε ένανε:

— Δε μυ λες τί ίνε αφτος ο ιλεχτριζμος;

Ο ιλεχτριζμος τόρα στι φαντασία-τυ φάνταζε σαν ένα θεριο, σαν ένας μεγάλος οχτρος πΰρχετε να πάρι το πσομι τυ φτοχυ απο το στόμα-τυ.

Κάπιος δοκίμασε να τυ κςιγίςι το πράμα, μα ο γέρο-Κυτυζοφ δεν τα πολικατάλαβε. Τί θα πι ρέβμα; Αφτος ίκςερε μόνο το ρέμα τυ καναλιυ πυ κάποτε, σαν ίτανε πολι φορτςάτο, τυς έκοβε τιν αλιςίδα κε τυς έπερνε το πέραμα.

— Δεν κςέρυνε τί να βρύνε ι σκιλόφραγκι για να βγάλυνε παράδες, ίπε στα τελεφτέα σε τόνο αποφθεγματικο, αφυ απελπίστικε πος μπορύςε να καταλάβι.

Στιν αρχι δεν ίπε τίποτα τις γινέκας-τυ, για να μι τιν πικράνι στιν κατάσταςι πυ βριςκότανε. Μα δεν μπόρεςε να το βαςτάκςι μιςτικο. Ι καρδιά-τυ φύςκονε κ' ίθελε κάπυ να το πι για να κςεςκάςι.

— Κε μις τὶ θα γίνυμε; αποκρίθικε ι γρια, ςαν άκυςε απο το ςτόμα τυ γέρυ-τις όλι τιν ιςτορία. Μας ροτίςανε εμας αν έχυμε να φάμε;

Ι γρια νόμιζε το επιχίριμά-τις ακαταμάχιτο.

— Κε τί ανάνκι έχυνε να μας ροτίςυνε; Μπας κε θαρις πος μας λογαριάζυνε αν ιπάρχυμε; Καπςερι γρια, πός φένεςε πος δεν έμαθες ακόμα τον κόζμο.

Κίνι αναςτένακςε βαθια κ' έτριπςε το γόνατό-τις πυ τιν πονύςε.

— Εριμο, πάπςε πια. Θα με φας! ίπε κυβεντιάζοντας με το γόνατό-τις.

Μια ελπίδα ίχε τόρα. Μπάς κε τονε κοροιδέβανε μπάς κε τυ λέγανε πςέματα. Μα μια μέρα τὄγραπςε κ' ι φιμερίδα. Αφτος δεν καλὸβλεπε να διαβάςι, δεν τα καλοκαταλάβενε κι ὸλας κ' ὲβαλε έναν άλο να τυ το διαβάςι. Σαν τὲλιοςε το διάβαζμα, ο γέρο-Κυτυζοφ αναςτένακςε:

— Αχ! έτςι ίνε, όπος τα λένε. Ετιμάςυ λιπον γέρο-Κυτυζοφ, να πεθάνις· ίπε με μελαχολικο τόνο, κυνόντας το κεφὰλι-τυ.

Ι ζοί-τυ χρόνια τόρα, ίτανε δεμένι με το πέραμα. Σκλιρι δυλια, μα τιν ίχε ςινιθίςι, τιν ίχε αγαπίςι κ' έλπιζε να πεθάνι πάνο ς' αφτι τι δυλια κε να τονε θάπςι ι ετερία με έκςοδὰ-τις, όπος ίχε κάνι ι ετερία κε με τον προκάτοχό-τυ. Μα ςτάςυ κε να ιδις. Ιλεκτριζμος, ςυ λέι ο άλος. Ρέβμα! Πατας, λέι, ένα κυμπι κ' ι δυλιά-ςυ ίνε τελιομένι. Μιςτίριο. Μόνο πυ πρέπι να πςοφίςυμε εμις πρότα, για να δυλέπςι αφτο το κυμπι!

***

Γιορτάζι το εκλισιδάκι τυ άγιυ Σπιρίδονα, πύνε στιν αντιχρινι όχτι, πάνο ς' ένα μιχρο ιπςοματάκι, με μια μιχρι χαμπανίτςα χρεμαζμένι ς' ένα δέντρο, πυ ορθόνετε ςα φίλαχας μπροστα στιν πόρτα τις εχλισιας. Το μιχρο εχλισιδάκι στολιζμένο με ζμίρτα, με χάμποςες ςιμείτςες πυ χιματίζυνε πρόςχαρα στον αέρα, προςχαλάι τυς χριςτιανυς στι γιορτί-τυ. Το χαμπανάκι όλο χεςιμένι κι ο μονότονος ίχος-τυ απλόνετε γίρο στιν εριμια τυ γιμνυ χάμπυ πυ τονε χέι ο ίλιος. Ελάτε, ελάτε. Κ' ι προςχινιτάδες έρχυντε απο τιν πόλι με λαμπάδες στα χέρια για να προςχινίςυνε κε το πέραμα δε προφτένι να μεταφέρνι τόςο πλίθος. Ο γέρο-Κυτυζοφ ςκεφτιχος, αμίλιτος, τραβάι τιν αλιςίδα κε ςιλογιέτε πος ίνε ι τελεφτέα χρονια πυ κάνι αφτι τι δυλια. Πύ άλοτε. Με τί κέφι δύλεβε αφτι τιν ιμέρα;... Μα ίνε κόζμος, πλίθος κε πρέπι να περιμένυνε όςο νάρθι ι αράδα-τυς, γιατι δεν μπορι να τυς χορέςι το πέραμα. Ι πιο ανιπόμονι μυρμυρίζυνε, γιατι ανανκάζυντε να περιμένυνε κ' επιμένυνε να πιδίςυνε στο πέραμα κε να στριμοχτύνε ανάμεςα στις ςύστες κε στα κάρα.

— Βρε πεδια, θα πάθυμε τίποτα. Να, προχτες πνίγικε ένα μυλάρι, λέι κάπιος.

Μα πιός ακύι.

— Δεν αφίνι ο άγιος απαντάι άλος.

Σα φτάνυνε κε βλέπυνε πος το πέραμα βρίςκετε στιν απέναντι όχτι αρχίζυνε τις μυρμύρες, βρίζυνε, βλαςτιμάνε τιν ετερία.

— Καρτέρα τόρα να γιρίςι να μας πάρι. Κε πός πάι τ' αναθεματιζμένο! Σοστι χελόνα! Δες κε πάςχι απο ποδάγρα.

— Μα τί να συ χάνι κι ο γέρο-Κουτούζοφ· γέρος άνθροπος, δε μπορί να τραβίξι με δίναμι.

Ο γέρος αγριέβι.

— Λέτε; Οπος τραβάο εγο δεν τραβάι κανένας. Απόκαμε πια. Δε βαστάι. Ο ιδρότας τρέχι ποτάμι απο το κούτελό-του, ι αμασχάλες-του στάζουνε, ι κόρδες του λεμού-του θα σπάσουνε...

Περαζμένα μεσάνιχτα ξαναγίρισε κι ο τελευτέος προσκινιτις. Τέλιοσε πια. Τόρα μπορούσε κι αφτος να ισιχάσι. Τα μάτια-του κλίνουνε απο τιν κούρασι, τα βλέφαρά-του πέφτουνε βαρια, τα πόδια-του μέσα στο πάνινο βρακί-του τρέμουνε.

— Ε! πάμε κε μις τόρα να ισιχάσουμε; του λέι ο σίντροφός-του.

— Πίγενε σι! Εγο θα μίνο ακόμι, αποκρίνετε.

Εχι το σκοπό-του. Κάτι σιλογίστικε που πέρασε σαν αστραπι μέσα στο μιαλό-του.

Πέρνι κι αφτος τόρα το δρόμο για τον άγιο Σπιρίδονα. Ινε μια ανιφορια κε τιν ανεβένι λαχανιάζοντας... Πσιχι μέσα στιν εκλισια. Τα κερια λιομένα, τα πρόσοπα τον αγίον αχνα απο τι ζέστα τον κεριον τονε κιτάζουνε κουραζμένα, θλιμένα.

— Ιρθες κε λόγου-σου; του φονάζι ο καντιλανάφτις έτιμος ν' αρχίσι το σκούπιζμα με μια σκούπα στο χέρι.

— Ιρθα κ' εγο να προσκινίσο, αποκρίνετε κίνος, ζιγόνοντας στο πανκάρι όπου ίτανε απλομένα τα κερια.

Ο καντιλανάφτις με τι σκούπα στιν αμασχάλι κόβι το σκούπιζμα κε μπένι στο πανκάρι για να του δόσι το κερι που ζιτούσε. Διαλέγι ένα λιγνούτσικο σαν ένα πσιλο μακαρόνι κε του το προσφέρι. Κίνος ρίχνι στο δίσκο ένα ασιμένιο δίφρανκο αποφασιστικα, με κάπια επισιμότιτα, σα να τόχε καλα μελετίσι απο προτίτερα.

Ο χαντιλανάφτις τονε κιτάζι στα μάτια. Ιςτερα μαζέβι μέςα απο το δίςκο ένα ςορο πενταροδεκάρες, κε τυ βάζι ςτο χέρι μια κ' ενενίντα πέντε.

— Γιατι μυ τα δίνις αρτα; ροτάι ο γέρο-Κυτυζοφ.

— Τα ρέςτα.

— Κάνις λάθος· θέλο ένα κερι διο δραχμον.

— Διο δραχμον; κςαναροτάι κίνος απορόντας.

— Κε βέβεα. Τὄχο τάμα.

Πέρνι τι λαμπάδα πυ ςκορπάι μια κςινόγλικι μιρυδια κερίλας κε προχορι αργα, επίςιμα, μπρος ςτο ικονοςτάςι τυ άγιυ Σπιρίδονα. Ι ικόνα, αςιμένια, με μια γιρλάντα απο λυλύδια, πυ τα μάρανε ο καπνος κ' ι άχνα τον κεριον, ακυμπάι πάνο ςτο προςκινιτάρι, τιλιγμένο μ' ένα μετακςοτο πανι, με θαλαςιες κορδελίτςες ςτιν άκρι κε μ' ένα μεγάλο ςταβρο ραμένο ςτι μέςι.

Στέκετε ακίνιτος μπροςτα ςτιν ικόνα με τι λαμπάδα ςτο χέρι. Ιλαρομένο το πρόςοπο τυ άγιυ πο ι άςπρι γενιάδα-τυ κατεβένι απαλα ςτο ςτίθος-τυ, τονε κιτάζι με πςιχοπόνια. Γέρος κι αφτος κε νιόθι καλίτερα τον πόνο τυ γέρυ. Ο γέρο-Κυτυζοφ ανάβι τι λαμπάδα, κςεφτιλίζι το φιτίλι, κε τιν απιθόνι ςτο κςιλένιο μανάλι, ολοκέντιτο απο τις ςταλαγματιες τον κεριον. Ιςτερα αρχίζι να ςταβροκοπιέτε μπροςτα ςτιν ικόνα, τςακίζοντας κάθε τόςο τι μέςι-τυ βαθια τόςο πυ το χέρι-τυ να ακυμπάι ςτο μάρμαρο, κε ςτα τελεφτέα ζιγόνι τα χέρια-τυ ςτιν ικόνα, δρομένα, αναλινκομένα απο τι ζέςτι τον κεριον. Τα χίλια-τυ τρέμοντας κολάνε διπςαςμένα πάνο ςτο κςίλο.

— Αγιέ-μυ Σπιρίδονα, κάνε το θάμα-ςυ κε μιν αφίςις νἄρθι ο ιλεκτριςμος.

Σοπένι. Κιτάζι τον άγιο ςτα μάτια ςα να περιμένι κάπιαν απάντιςι. Ο άγιος με τα κολιμένα χίλια, καρφόνι απάνο-τυ τι ματιά-τυ ςα να τυ λέι: «Κυράγιο, εγο ίμε για ςένα».

Τὄχι σίγυρο πος έτσι τυ μιλίσανε τα κολιμένα χίλια τυ άγιυ. Δε μιλίσανε τα χίλια-τυ, μα τι ματιά-τυ αφτος τιν ένιοσε καλα.

Δε γίνετε. Ο άγιος πΰνε κι αφτος γέρος, θα κάνι το θάμα-τυ. Δεν αφίνυνε βέβεα ι άγιι με τις άσπρες γενιάδες τυς γέρυς, πυ τυς πιστέβυνε κε τυς ανάβυνε κε χοντρα κερια, να πεταχτύνε στυς δρόμυς.

Σαν κσαλαφρομένος γίρισε σπίτι-τυ. Κίνο το βράδι ο ίπνος δεν άργισε να τυ κολίσι τα βλέφαρα κι ο νύς-τυ δεν παράδιρε όρες σαν άλες βραδιες. Ο άγιος Σπιρίδονας αγριπνύσε πάνο απο το προσκεφάλι-τυ.

***

— Γινέκα, γινέκα! τρέκσε να ιδις, φόνακσε άκσαφνα ο γέρο-Κυτυζοφ, κρατόντας στα χέρια-τυ μια φιμερίδα.

— Τί έπαθες, καλε, άκσαφνα; Τί τρέχι; ρότισε κίνι αδιάφορα.

— Ελα, τρέκσε. Ο άγιος Σπιρίδονας έκαμε το θάμα-τυ, φόνακσε κίνος κ' ι μορφί-τυ ι χαρακομένι αντιφένγισε τι χαρα τις πσιχίς-τυ.

Ι γρια ζίγοσε ζαρόνοντας με αφιβολία τα χίλια-τις κε κίνος κσανάπιασε τι φιμερίδα.

— Ακυσε τι γράφι το φίλο, τις ίπε, κι άρχισε να διαβάζι κομπιαστα, πνιγμένος απο τι σινκίνισι...

Ι γρια απόμινε με το στόμα ανιχτο. Ο διεφθιντις τις ετερίας πέθανε χτες απο σινκοπι τις καρδιάς-τυ. Τί ίνε αφτο; Δεν ίνε το θάμα τυ άγιυ; Κίνος θέλισε να πάρι το πσομι τυ φτοχυ κι ο άγιος τονε τιμόρισε.

Σταβροκοπιθίκανε κ' ι διο εβλαβικα με το πρόσοπο γιριζμένο στο ικόνιζμα.

— Μεγάλι ι χάρι-συ, άγιέ-μυ Σπιρίδονα! πσιθίρισε ο γέρο-Κυτυζοφ κε τα χίλια τυ τρέμανε.

— Αντίο τόρα ιλεχτριζμος! Ιπε ς' έναν τόνο ανακυφιστικο...

Περάςανε μέρες... Κάμποςι εργάτες φερμένι απο τιν Αθίνα φτάνυνε στο πέραμα. Μετράνε, μπίχνυνε παλόχια στι γις, ςχεδιάζυνε... Ζιγόνι ο γέρο-Κυτυζοφ έναν απο αφτυς.

— Τί τρέχι;

— Δεν τ' άχυςες; Το πέραμα θα γίνι ιλεχτρικο. Το αποφάςιςε ο κενύργιος διεφθιντις.

Ο γέρο-Κυτυζοφ απομένι με το ςτόμα ανιχτο. Ο νύς-τυ μονομιας πετάι ςτον άγιο Σπιρίδονα. Σιλογιέτε τι λαμπάδα το δίο δραχμον, τιν ιπόςκεςι πυ τΰδοκε ι ματιά-τυ. Τρέχι ςτι γριά-τυ ςα ζεματιζμένος.

— Βρε γρια, τἄμαθες τα μάβρα-μας μαντάτα; Ιρθε ο ιλεχτριζμος.

Κίνι τον κιτάζι με απορία τρίβοντας το πονεμένο γόνατό-τις.

— Ινε δινατο; Κι ο άγιος—μυρμυρίζι.

Ι δυλια προχοράι, γοργα· ι εργάτες δυλέβυνε, ι μιχανικι δίνυνε οδιγιες, φτάνυνε ι μιχανες. Ο γέρο-Κυτυζοφ παρακολυθι όλι τι δυλια φαρμακεμένος. Τόρα μιλια δεν τυ πέρνις απο το ςτόμα-τυ. Οςτόςο έχι πάντα μια μακρινι ελπίδα. Ιςος ο άγιος κάνι κενύργιο θάμα. Μα το έργο κοντέβι τόρα να τελιόςι. Τέλιοςε. Απελπιςια.

Πέρνι τον ανίφορο για το εκλιςιδάκι τυ άγιυ Σπιρίδονα. Εχι κάπιο λογαργιαζμο να κςεμπλέκςι μαζί-τυ. Σπρόχνι το πορτάκι κε μπένι. Μέςα ο αέρας, ιγρος, ςάπιος, μιρίζι κερι κε λιβάνι.

Προχορι ςτιν ικόνα τυ άγιυ Σπιρίδονα, ςτέκετε αντίκρι με τα χέρια ςτι μέςι, τον κιτάζι καλα-καλα ςτο πρόςοπο, πυ το πλεςιόνι μια γιρλάντα απο μαραμένα λυλύδια.

Περιμένι ν' ανίκσι το ςτόμα-τυ ο ἀγιος κ' ν'απολογιθι. Μα κίνος ςοπένι αδιάφορος κιτὰζοντάς-τονε με τιν ιλαρι ματιά-τυ.

Ο γέρο-Κυτυζοφ χάνι τιν ιπομονι.

— Μπράβο-συ!.. Κρίμα κε το κερι πυ ςΰφερα! φονάζι, κυνόντας το κεφάλι-τυ ςα να τον ελεινολογύσε για τιν πςεφτιὰ-τυ.

Главный редактор **Х. М. КАЧАЛОВ.**

Ответ. редакт. **И. ИОРДАНИДИ.** Техред. **Г. МИЛИДИ**

Сдано в набор 19-XI—1935 г.
Издание № 215.
Формат бумаги 72х.94.
Тираж 1090.

Подпис. в печ. 29-XI—1935 г.
Уполкрайлит И—10509.
Об'ем печ. $4^3/_8$ л.
Знаков в 1 печ. л. 33.184.
Заказ № 2004.

Типография „Коммунистис", Ростов на Дону 1935 г.

Τιμὴ 1 ρ.

Цена 1 р.

Костас Пароритис

РАССКАЗЫ

СКЛАД ИЗДАНИЯ:
Московская 53, Ростов н-Д
КНИГОЦЕНТР